347.74

ŽENEVSKE KONVENCIJE O ČEKU

NAPISAO

Dr. BERTOLD EISNER

PRETSJEDNIK SENATA VRHOVNOG SUDA U SARAJEVU

(Preštampano iz „Mjesečnika br 1.-3. g. 1932.)

Q 3736

IV-209

I

IV-20

Уведено у нови инвентар бр. 784 (i)
1 Јануара 1942 год.
Београд.

ŽENEVSKE KONVENCIJE O ČEKU

NAPISAO

Dr. BERTOLD EISNER

PRETSJEDNIK SENATA VRHOVNOG SUDA U SARAJEVU

32471

(Preštampano iz „Mjesečnika br. 1.-3. g. 1932.)

TISKARA »MERKANTILE« (JUTRIŠA I SEDMAK) ZAGREB, ILICA 35

Ženevske konvencije o čeku[1)]

Napisao dr. Bertold Eisner, pretsjednik senata vrhovnog suda u Sarajevu.

Nastojanja oko izjednačenja čekovnoga prava idu usporedo sa nastojanjima oko izjednačenja mjeničnoga prava. Ali dok se je na drugoj Haškoj medjunarodnoj konferenciji za izjednačenje mjeničnog i čekovnog prava, održanoj 1912. godine, uspjelo postići sporazum o konvenciji o unificiranom mjeničnom zakonu, došlo je u pogledu čeka samo do usvojenja projekta o unificiranom čekovnom pravu u obliku

---

1) Ovaj izvještaj je izradjen po izvještaju, koji sam kao delegat naše države na ženevskoj medjunarodnoj konferenciji za izjednačenje mjeničnoga i čekovnoga prava o drugoj sesiji te konferencije predložio ministarstvu inostranih poslova. Izvještaju dodaju se tekstovi unificiranoga čekovnoga zakona, rezerva i konvencija o rješavanju nekih sukoba zakona o čeku na francuskom jeziku i u prevodu na našem jeziku.

U izvještaju upotrebljavaju se ove kratice:

Comptes rendus = Comptes rendus de la Conference Internationale pour L' unification Du Droit En Matiere De Lettres De Change, Billets A Ordre Et Cheques (Službeni dokumenat društva naroda, kojim se objavljuje materijal o medjunarodnoj konferenciji za izjednačenje mjeničnog i čekovnog prava održanoj u Ženevi, i to u dva sveska. Prvi svezak (cit. Comptes rendu I.) izdan kao sl. dok. No. C. 294. M. 142. 1930. II. Genève 1930.) sadržaje materijal o prvoj sesiji (mjenično pravo), t. j. primljene Konvencije, izvještaj redakcione komisije i zapisnike o sjednicama (Procès-verbal), a drugi svezak (cit. Comptes rendus II.) izdan kao službeni dokumenat No. C. 294. M. 137. 1931. II. B. (Genève 1931.) materijal o drugoj sesiji (čekovno pravo).

Doc. Prep. = Documents Préparatoires (Službeni dokumenat Društva naroda No. C. 234. M. 83. 1929., II., kojim se objavljuje pripremni materijal za ženevsku konferenciju).

Réponses = Službeni dokumenat Društva naroda No. C. 628. M. 249. 1930., II., kojim se objavljuju odgovori pojedinih vlada na questionnaire o pitanjima čekovnoga prava (Réponses présentées par les Gouvernements au questionnaire concernant le chèque.

Č. Z. = Čekovni zakon.
H. R. = Haške rezolucije o čekovnom pravu.
M. Z. = Mjenični zakon.
u. Č. Z. = Unificirani čekovni zakon usvojen na ženevskoj konferenciji.
u. M. Z. = Unificirani mjenični zakon usvojen na ženevskoj konferenciji.

rezolucija, dakle nije na toj konferenciji došlo do definitivnih zaključaka u pogledu unificiranja čekovnoga prava.[2])

Kada je poslije svjetskoga rata Društvo naroda, odnosno njegov Ekonomski komitet preuzeo nastavak rada na izjednačenju mjeničnog i čekovnog prava, išao je i tu rad na izjednačenju čekovnoga prava usporedo s radom na izjednačenju mjeničnoga prava. U pogledu jednoga i drugoga izradili su pravni eksperti Društva naroda projekte, i to projekat unificiranoga zakona i projekat konvencije. (Projekti o čeku otštampani su u Doc. Prep. str. 73 i slijed.). Ovi projekti imali su da služe kao podloga za diskusiju na Medjunarodnoj konferenciji za izjednačenje mjeničnog i čekovnog prava, koja je od Društva naroda sazvana u Ženevi za 13. svibnja 1930.

U prvoj sesiji ove konferencije (održanoj od 13. svibnja do 7. srpnja 1930.) svršena je materija mjeničnoga prava. U ovoj sesiji, u kojoj su bile zastupane 32 države, usvojene su tri konvencije, naime: 1. konvencija o unificiranom mjeničnom zakonu, kojom su se države ugovornice obvezale, da će usvojeni unificirani zakon o mjenici (Aneks I. konvencije) sa eventualnim izmjenama, dopuštenim im usvojenim rezervama (Aneks II. konvencije), uvesti u svojim zemljama kao svoj nacijonalni zakon; 2. konvencija o taksama, kojom su se države ugovornice obvezale, da će izmijeniti svoje zakone tako. da valjanost mjenične obveze bude nezavisna od ispunjenja zakonskih propisa o taksama i 3. konvencija o rješavanju nekih sukoba zakona o mjenici.

Sve tri konvencije potpisale su 25 država (23 na samoj konferenciji, a 3 naknadno), medju njima i naša Kraljevina, dočim je Velika Britanija potpisala samo konvenciju o taksama.

Pošto sam svoj izvještaj Ministarstvu inostranih poslova o ovoj sesiji Ženevske konferencije objavio,[3]) pozivat ću se, gdje ustreba, na

---

Samo sa imenom pisca citiraju se slijedeća djela:

Dr. Milan F. Bartoš, Mjenični zakon i čekovni zakon sa obrazloženjima (Beograd 1929.);

Dr. Juraj Vrbanić, Čekovno pravo (Zagreb 1929.);

Dr. Dragutin Janković, Komentar mjeničnog zakona i zakona o čeku (Beograd 1930.);

Dr. Ernest Čimić, Mjenični i čekovni zakon sa tumačenjima (Zagreb 1930.);

Dr. Dušan Mišić, Čekovno pravo (Beograd 1931.);

Dr. Milorad Stražnicky, Tumač zakona o čeku (Zagreb 1931.);

Jacques Bouteron, Le Chèque (Paris 1924.);

Dr. Milan Škerlj, Das Jugoslavische Scheckgesetz u »Zeitschrift für Ostrecht« III. god. sv. 5, str. 684 i slijed. (sistematski prikaz, kojemu je dodan prevod teksta) citira se »Škerlj Ostr.«, a komentar mjeničnog i čekovnog zakona od istog pisca citira se »Škerlj kom.«.

Svoj izvještaj o prvoj sesiji Ženevske konferencije objavljen u Arhivu, knjiga XXI. (god. 1930.), str. 245 i slijed., 351 i slijed., 424 i slijed., 495 i slijed i u separatnom otisku (kod Geze Kona, Beograd 1931.) pod naslovom »Ženevska konferencija za izjednačenje mjeničnog prava« citiram po separatnom izdanju kraticom »Ženevska konferencija o mjenici«.

2) O ovome projektu vidi naročito: Deuxiéme Conférence de la Haye pour l' unification du droit en matière de lettre de change, de billet à ordre et de chèque. Actes et Documents La Haye 1912.; Franz Klein, »Die Haager Beschlüsse über das einheitliche Scheckrecht« u »Festgabe für Geh. Justizr. Prof. Dr. Riesser« (Berlin 1913.) str. 31 i slijed. Felix Mayer, Das Weltscheckrecht svez. II. (Berlin 1913.) i Bouteron passim.

3) Taj izvještaj naveden je u primjedbi 1. pri kraju.

njega, da bi na ovaj način izbjegao ponavljanju onoga, što je već izloženo.

Pretresanje projekta o čeku odloženo je za jednu drugu sesiju. U cilju bolje pripreme ove druge sesije primile su države, koje su bile zastupane na konferenciji, zaključnim protokolom (Acte final t. V.) obvezu, da će projekte o čeku ponovno ispitati i svoje primjedbe dostaviti generalnom sekretaru Društva naroda. Da se olakša ovo ispitanje, nabrojeno je u zaključnom protokolu 21 pitanje, na koja su vlade, po saslušanju zainteresovanih krugova, imale dati odgovor (Comptes rendus I. str. 30.).

22 države, medju njima i naša Kraljevina odgovorile su na ovaj questionnaire, a pored njih još i Medjunarodna trgovačka komora. Svi ti odgovori odštampani su u dokumentu Društva naroda No C. 628. M. 249. 1930. II. (Réponses, t. zv. plava knjiga). Naknadno stigli su još odgovori Francuske, Brazilije i Portugalske.

Druga sesija Ženevske konferencije za izjednačenje mjeničnog i čekovnog prava održana je od 23. veljače do 19. ožujka 1931. U ovoj sesiji je bilo zastupano 30 država po redu, kako su nabrojene u zaključnom protokolu: Austrija, Belgija, Velika Britanija, Danska, Dancig, Ekvador, Njemačka, Španjolska, Finska, Francuska, Grčka, Madjarska, Italija, Japan, Letonija, Luksenburg, Mexiko, Monako, Norveška, Nizozemska, Peru, Poljska, Portugalska, Rumunija, Švedska, Švajcarska, Čehoslovačka, Turska, Benecuela i naša država.[4]) Pored toga su prisustvovala dva posmatrača Sjedinjenih država sjeverne Amerike i kao eksperti dva delegata Medjunarodne trgovačke komore i zamjenik generalnoga sekretara Medjunarodnog instituta za izjednačenje privatnoga prava u Rimu.

Rad na konferenciji je bio u ovoj drugoj sesiji, kojoj je kao i prvoj predsjedao dr. J. Limburg, član nizozemskoga državnoga savjeta, jednako udešen kao i u prvoj sesiji.

S obzirom na to mogu u tom pogledu uputiti na svoj već spomenuti izvještaj o prvoj sesiji konferencije,[5]) i ograničiti se na to, da ovdje spomenem samo slijedeće:

I ovaj put se je radilo samo u plenarnim sjednicama, kojih je bilo 36. Isto tako su i ovaj put zaključci konvencije bili upućeni posebnomu redakcijonomu komitetu,[6]) koji je redigovao tekst na konferenciji usvojenog unificiranoga zakona o čeku, rezerva, konvencija i t. d., a uz to spremao još i jedan izvještaj (Rapport) kao obrazloženje teksta. Po redakcijonom komitetu spremljeni tekst bio je u plenumu konferencije podvrgnut drugomu i trećemu čitanju. Isto tako je spre-

---

4) Našu delegaciju sačinjavali smo ja i gosp. dr. Ivan Subotić, šef otsjeka u Ministarstvu inostranih poslova Giannini, šef talijanske delegacije, kao pretsjednik projekta konvencija učestvovao je sam dr. Subotić, pošto sam se zbog prešnih poslova morao vratiti na svoju dužnost u Ministarstvu pravde.

5) Str. 14 i slijed.

6) Članove redakcione komisije sačinjavali su: državni podsekretar u talijan. Ministarstvu inostranih poslova Giannini šef talijanske delegacije, kao pretsjednik, b. ministar pravde Dr. Ekeberg, delegat Švedske, prof. Percerou, šef francuske delegacije, minist. savjetnik Krassovski, šef njemačke delegacije, i prof. Sulkovski, šef poljske delegacije. Ovi su vršili istu funkciju u prvoj sesiji. Izvještaj redakcione komisije redigovali su Percerou i Ekeberg.

mljeni izvještaj bio podnijet plenumu konferencije na prihvat, odnosno da u njemu učini izmjene i dopune, koje bi našao za potrebne.

Kao u pogledu mjenice tako su i u pogledu čeka na konferenciji usvojene: 1. konvencija o unificiranom čekovnom zakonu, kojim se države ugovornice obavezuju, da će unificirani zakon o čeku (aneks I. konvencije) sa eventualnim izmjenama, dopuštenim usvojenim rezervama (aneks II. konvencije), uvesti u svojim zemljama kao nacijonalni zakon; 2. konvencija o taksama, koja je sasvim jednaka konvenciji o taksama zaključenoj u pogledu mjenice, i 3. konvencija o rješavanju nekih sukoba zakona o čeku.

Sve tri konvencije su na samoj konferenciji potpisale 20 država, naime: Njemačka, Austrija, Belgija, Danska, Dancig, Ekvador, Španija, Finska, Francuska, Italija, Luksenburg, Monako, Norveška, Nizozemska, Poljska, Portugalska, Švedska, Čehoslovačka i Turska; Velika Britanija je potpisala, kao i prošli put, samo konvenciju o taksama. Prema tome od država, koje su bile zastupane na konferenciji, nisu na njoj potpisale konvencije: Grčka, Madjarska, Japan, Letonija, Rumunjska, Švajcarska, Venecuela i naša Kraljevina. Od strane naše Kraljevine su medjutim naknadno sve tri konvencije potpisate. Ratifikacije tih konvencija imaju se izvršiti do 1. rujna 1933.

Tekst svih spomenutih konvencija kao i zaključnoga protokola (Acte final) je sadržan u Comptes rendus II. str. 18. i slijed.

Pošto su opće klauzule pomenutih konvencija jednake općim klauzulama u konvencijama o mjenici, smatram, da nije potrebno, da ih ovdje ponavljam, već je dovoljno da u tom pogledu uputim na svoj spomenuti raniji izvještaj.[7]) S toga ću se ovdje ograničiti na to, da prikažem materijalni sadržaj konvencija, t. j. propise unificiranoga zakona o čeku (Aneks I. konvencije o čeku), a s njime u vezi rezerve (Aneks II. konvencije o čeku), kao i materijalne propise konvencije o rješavanju nekih sukoba zakona o čeku. Pri tome ću se, kao što sam to učinio u svojem ranijem izvještaju o mjeničnoj materiji, obazirati na naš čekovni zakon, da bi se na osnovu toga moglo prosuditi, kakove bi izmjene u našem sadanjem čekovnom zakonu pomenute konvencije za sobom povlačile.

I. UNIFICIRANI ZAKON O ČEKU, USVOJEN NA ŽENEVSKOJ KONFERENCIJI

(Aneks I. konvencije o čeku)

Naš sadašnji čekovni zakon od 29. studenoga 1928., koji je dobio obaveznu snagu 19. prosinca 1929., usvojio je, sa nekoliko izmjena, rezolucije o čeku, donesene na drugoj Haškoj konferenciji za izjednačenje mjeničnog i čekovnog prava od 1912. god.

Pošto je projekat pravnih eksperata Društva naroda, u glavnom, takodjer usvojio Haške rezolucije, a sama Ženevska konferencija je neka otstupanja projekta eksperata odbacila i vratila tekst Haških rezolucija, nisu razlike unificiranoga zakona o čeku, usvojenoga na Ženevskoj konferenciji, od našega sadašnjega čekovnoga zakona tako zamašne.

[7]) Str. 16 i slijed

Ženevska konferencija je nastojala, da t. zv. mjenbeni dio čekovnoga prava što više dovede u sklad sa unificiranim zakonom o mjenici, usvojenim u prvoj sesiji.

Tome se ima pripisati, da su u ženevski unificirani zakon o čeku ušli i propisi, kojih nema u Haškim rezolucijama, ni u našem čekovnom zakonu, kao što su propisi o dimiciliranju čeka (čl. 8.), o blanko čeku (čl. 13.), o postdatiranom čeku (čl. 24.) i o dužnosti trasata, koji isplati indosirani ček, da ispita pravilnost lica indosamenata (čl. 35.).

Dok Haške rezolucije i naš čekovni zakon samo upućuju na propise mjeničnoga zakona, koji bi imali da vrijede i za ček, Ženevska konferencija je sve te propise prenijela u unificirani čekovni zakon. Time se je htjelo konvenciju o čeku učiniti neodvisnom od konvencije o mjenici i na ovaj način omogućiti pristup i državama, koje ne bi htjele ujedno primiti i konvenciju o mjenici.

Valja još spomenuti, da državama ugovornicama ostaje sloboda, da u svojim nacijonalnim zakonima donose propise o svima pitanjima, koja nisu uredjena u unificiranom čekovnom zakonu. To izrično ističe izvještaj redakcijone komisije (Comptes rendus II str. 89 pod br. 6 sl. A).

Materija unificiranoga čekovnog zakona je razdijeljena u deset glava. Prva glava sadržaje propise o izdanju i obliku čeka (čl. 1 do 13), druga propise o prenosu čeka (čl, 14 do 24), treća propise o avalu (čl. 25 do 27), četvrta propise o podnošenju čeka radi isplate i o plaćanju čeka (čl. 28 do 36), peta propise o precrtanom čeku i o čeku za obračunavanje (čl. 37 do 39), šesta propise o regresu zbog neisplate (čl. 40 do 48), sedma o umnožavanju čeka (čl. 49 i 50), osma propise o preinačenim čekovima (čl. 51), deveta propise o zastarelosti (čl. 52 i 53), a deseta opća naredjenja (čl. 54 do 57).

Što se tiče pojedinih propisa unificiranoga zakona valja istaći slijedeće:

Glava I. — Izdanje i oblik čeka.

Čl. 1

U pogledu ovoga člana, koji govori o sastojcima čeka, a koji odgovara §-u 1 našega Č. Z., pojavilo se je prije svega pitanje napomene pokrića kao bitnoga sastojka čeka (t. zv. Guthabenklausel).

Naš čekovni zakon predvidja takovu napomenu kao bitni sastojak čeka (§ 1 br. 2). Od stranih zakona predvidjaju takovu klauzulu samo još austrijski (§ 2), madjarski (§ 1) i njemački čekovni zakon (§ 1). — Korist od takove napomene vidi se u tome, što se na ovaj način izdavaocu čeka obraća naročita pažnja na njegovu gradjansko-pravnu i krivičnu odgovornost, ako on izda ček bez pokrića.

Pošto su se pretstavnici naših privrednih krugova u svojim mišljenjima izjavili za to, da se ovaj propis našega čekovnoga zakona zadrži, stavila je naša delegacija prijedlog, da se takav propis unese u unificirani zakon, ili da se barem usvoji rezerva, koja bi države ugovornice, koje bi takav propis smatrale potrebnim, ovlastila, da ga u svojim nacijonalnim zakonima zadrže. Sličan prijedlog je stavila i austrijska delegacija.

Medjutim za taj prijedlog je glasalo samo 5 delegacija, a protiv 20, medju njima i madjarska delegacija, iako madjarski zakon pred-

vidja tu klauzulu. — Odbijanje ovoga prijedloga je obrazloženo time, da velika većina današnjih zakona ne poznaje takovu klauzulu i da joj ne pripada takova važnost, da bi se moglo opravdano učiniti od nje zavisnom valjanost čeka. (V. izvještaj redakcione komisije u Comptes rendus II str. 91 pod br. 8).

Jednakim razlozima odbijano je i na Haškoj konferenciji unošenje takova propisa.

Ovdje valja spomenuti, da su se u odgovorima na questionnaire od država, čiji čekovni zakoni predvidjaju ovu klauzulu, osim naše samo još dvije, t. j. njemačka i austrijska vlada, izjavile za tu klauzulu, dočim se madjarska vlada izjavila izrično protiv, a čehoslovačka, da ne polaže naročito važnost na to, da se ona unese (Réponses str. 26, 32, 38 i 54).

Izvještaj redakcijone komisije ističe, da države, koje polažu važnost na tu klauzulu, mogu ipak u svojim nacijonalnim zakonima propisati potrebu takve klauzule i naročitom kaznenom sankcijom osigurati udovoljenje ovomu propisu, ali dakako ne od toga učiniti zavisnom i valjanost čeka (Spomenuto mjesto izvještaja redakcijone komisije pri kraju).

Na prijedlog naše i austrijske delegacije zamijenjena je riječ »ordre«, koja je upotrijebljena u projektu eksperata, sa riječju »mandat«. To je učinjeno samo zato, da se tekst unificiranoga čekovnoga zakona izjednači sa tekstom unificiranoga mjeničnoga zakona, ali se time nije mislilo prejudicirati spornomu pitanju o pravnoj naravi čeka. Izvještaj redakcijone komisije to izrično ističe (Comptes rendus II str. 90 pod br. 12).

Upotrijebljeni izraz »pur et simple« je, kako to izvještaj redakcijone komisije ističe (Comptes rendus II str. 90 pod br. 13), identičan s izrazom »sans conditions«. Tome odgovara dakle u § 1 br. 2 našeg Č. Z. upotrijebljeni izraz »bezuslovni uput«.

Kako se ima prema tome shvatiti napomena aviza, koja se često nalazi na čekovima, o tome će biti govora kod čl. 28.

U spomenutom questionnaire je medju ostalim bilo i pitanje, ne bi li trebalo propisati, da se cijeli tekst čeka ima pisati rukom, da se na ovaj način spriječi krivotvorenje čekova.

Medjutim su se sve države izjavile protiv toga, da se u tom pogledu metne kakav propis u čekovni zakon. I pretstavnici naših privrednih krugova su se protiv toga izjavili. Prema tome je ostalo, da samo potpis izdavaoca čeka mora bit vlastoručan, dočim ostali tekst može biti napisan kojim god mehaničkim sredstvom (Izvještaj redakcijone komisije u Comptes rendus II str. 90 pod br. 16).

U vezi sa čl. I usvojene su dvije rezerve, naime rezerva, kojom se države ugovornice, čije zakonodavstvo ne propisuje označenje »ček« u slogu čeka kao bitno i naznačenje mjesta izdanja čeka (tako francusko i belgijsko zakonodavstvo), ovlašćuju, da za šest mjeseci po stupanju na snagu konvencije o čeku odlože primjenu propisa br. 1 i 5 čl-a 1 unificiranoga zakona o stavljanju označenja »ček« u slog čeka i o naznačenju mjesta plaćanja na čeku (čl. 1 aneksa II o rezervama), i rezerva, kojom se države ugovornice ovlašćuju, da za obaveze primljene na njihovom području propišu, koji akt može zamijeniti vlastoručni

potpis na čeku (čl. 2 aneksa II o rezervama, koji odgovara čl. 2 aneksa II konvencije o mjenici).

Posljednja rezerva omogućuje našemu zakonodavstvu, da održi posebne propise o potpisivanju nepismenih i slijepih lica (§ 23 br. 17 našeg Č. Z. u vezi sa §§ 98 i 99 našega M. Z.).

Čl. 2

U pogledu ovoga člana, koji odgovara čl. 3 našega čekovnoga zakona, valja naročito spomenuti rješenje pitanja o mjestu plaćanja.

U pogledu toga imao je čl. 2 Haških rezolucija slijedeće propise: »Ako nema naročitog označenja, mjesto označeno pored imena trasatovoga smatra se kao mjesto plaćanja i ujedno kao mjesto prebivanja trasata. Ček, na kojem nije označeno mjesto plaćanja, smatra se da je plativ u mjestu svojega izdanja«. (Doc. Prep. str. 46).

Projekat pravnih eksperata Društva naroda usvojio je ovaj propis bez izmena (Doc. Prep. str. 24 čl. 2).

Naprotiv § 3 našega čekovnog zakona ovdje otstupa od Haških rezolucija. Po njemu vrijedi doduše takodjer u slučaju, ako mjesto plaćanja nije naročito označeno, mjesto navedeno pored imena trasata kao mjesto plaćanja. Ali ako nije ni to navedeno, onda nema po njemu dalje prezumcije, već je u takvom slučaju ček zbog nedostajanja bitnog sastojka nevaljan.

Ovomu rješenju našega čekovnog zakona se je u našoj pravnoj literaturi s pravom prigovorilo.[8])

Na Ženevskoj konferenciji bila je samo manjina delegacija za to, da se zadrži propis projekta pravnih eksperata, po kojem bi se u slučaju, ako nije naročito naznačeno mjesto plaćanja niti navedeno kakvo mjesto pored imena trasatovoga, imalo mjesto izdanja smatrati kao mjesto plaćanja. Većina pak smatrala je, da takav propis nije celishodan niti odgovara pravoj volji stranaka.

Prema gledištu većine unijet je u unificirani zakon propis, da se u slučaju, ako nije naročito naznačeno mjesto plaćanja, niti navedeno kakvo mjesto pored imena trasatovoga, ček ima smatrati plativim u mjestu glavnoga sjedišta trasata (établissement principal, Hauptniederlassung).

Ali da se vodi računa i o gledištu manjine usvojena je rezerva (čl. 3 aneksa II o rezervama), koja ovlašćuje države ugovornice, da mogu u svojim nacijonalnim zakonima preuzeti mjesto ovog p r o p i s a s p o m e n u t i p r o p i s projekta eksperata (V. izvještaj redakcijone komisije u Comptes rendus II str. 91 pod br. 22).

Ovom prilikom rasčišćeno je jedno pitanje, koje se pojavilo u

8) Tako M i š i ć, str. 60 i slijed.

V r b a n i ć str. 19 misli, da u slučaju, ako nije naznačeno mjesto plaćanja niti kakvo mjesto pored imena trasatovoga, mjesto izdanja vrijedi kao mjesto plaćanja. Protiv toga s pravom Škerlj kom. prim. No 6 ad § 2., str. 228. Da je u takvom slučaju ček nevaljan, smatraju osim Škerlja još i Bartoš prim. No 1. sl., a k §-u 1., Č i m i ć str. 237 pod br. 1., Mišić str. 60 i S t r a ž n i c k y str. 29 pod IV. J a n k o v i ć str. 146 opet misli, da bi u takvom slučaju imalac čeka mogao da, analogno propisu § 16. stav. 2 M. Z., sam označi uz ime trasatovo mjesto trasatovoga stanovanja ili domicila.

J a n k o v i ć previdja, da § 23. br. 4. našeg Č. Z. izrično isključuje primjenu § 16. st. 2. M. Z. Tako ispravno i B a r t o š cit. mj. kao i Mišić str. 61.

praksi, naime što ima da vrijedi, ako je pored imena trasatovoga naznačeno više mjesta. Propisuje se, da je u takovom slučaju ček plativ u mjestu, koje je kao prvo spomenuto (stav 2 rečenica 2).[9])

Čl. 3

U ovome članu, koji odgovara §§ 2 i 4 našega čekovnog zakona, riješena su dva važna pitanja, naime pitanje, na koga se može vući ček, t. j. tko može biti čekovni trasat, i pitanje pokrića čeka.

Što se tiče pitanja, tko može biti trasat, Haške rezolucije (čl. 5) postavljaju doduše pravilo, da ček ima biti vučen samo na bankara, ali one od toga ne čine zavisnom valjanost čeka, već prepuštaju nacijonalnim zakonima, da propisuju gradjansko-pravne i kaznene posljedice za slučaj, da je ček vučen na nebankara. Pored toga Haške rezolucije zadržavaju za države ugovornice i pravo, da mogu dopustiti vučenje čeka i na nebankara (Doc. Prep. str. 46).

Naš čekovni zakon propisuje u §-u 2, da ček, koji je plativ u našoj zemlji, može biti vučen samo: na protokolisane (registrovane) firme, koje se u vidu obrta bave bankarskim poslovima, zatim na poštansku štedionicu, banke javnopravnih tijela i druge zavode, koji su po svojim statutima ovlašćeni preuzimati tudji novac. Za čekove, plative van zemlje, dopušta naš zakon, da budu vučene na svako lice, koje po zakonu mjesta može biti trasat. Po § 3 isprave vučene na druga nego gore spomenuta lica ne vrijede kao ček. Dalje predvidja § 24 kaznenu sankciju (novčanu kaznu) za onoga, koji trasira ček na druga lica.

Projekat eksperata Društva naroda (čl. 5), otstupajući od Haških rezolucija, postavlja kao načelo, da ček mora biti bezuslovno vučen na bankara i da stoga ček, koji je vučen na nebankara, ne vrijedi kao ček.

Konferencija se je vratila, poslije duge rasprave o ovom pitanju, gledištu Haških rezolucija, da ček treba doduše bit vučen samo na bankara, ali da vučenje čeka na nebankara ne utiče na njegovu valjanost, t. j. da i ček, koji je vučen na nebankara, vrijedi kao ček, a da pripada nacijonalnom zakonu, da gradjansko-pravnim, kaznenim i fiskalnim sankcijama spriječi izdavanje čekova na nebankare (Izvještaj redakcijone komisije u Comptes rendus II, str. 92 pod br. 25 i 28).

Gledištu onih delegacija, koje su smatrale, da bi trebalo barem u internom saobraćaju isključiti izdavanje čekova vučenih na nebankare, medju kojima se je našla i naša delegacija, učinjena je koncesija utoliko, što je usvojena rezerva (čl. 4 aneksa II o rezervama), kojom se svaka država ugovornica ovlašćuje, da u pogledu čekova, izdanih i plativih na njezinom području, propiše, da takvi čekovi ne vrijede kao čekovi, ako su vučeni na nebankare (V. izvještaj redakcijone komisije u Comptes rendus II str. 92 pod br. 27).

Prema tome može se i po Ženevskoj konvenciji zadržati razlikovanje izmedju internih (domaćih) i medjunarodnih čekova, koje razlikovanje poznaje § 2 današnjega našeg čekovnog zakona. Ali dok naš sadašnji čekovni zakon smatra sve čekove plative u našoj zemlji, bez obzira gdje su izdani, kao interne i čini njihovu valjanost odvisnom od toga, da budu vučeni na bankara, moći će se po Ženevskoj konvenciji tako postupati samo sa čekovima izdanim i plativim u našoj zemlji.

Što se tiče pitanja, tko se ima smatrati bankarom, prepušteno je nacijonalnomu zakonu, da odredi, tko se ima smatrati bankarom, i da izvjesna lica i ustanove izjednači s bankarima. Ali je ovo ovlašćenje ograničeno utoliko, što je propisano, da se s bankarima mogu izjednačiti samo takva lica i takve ustanove, čiji obrt (profesija) je blizak obrtu bankara (čl. 54 unificiranoga zakona, čl. 27 aneksa II o rezervama, izvještaj redakcijone komisije u Comptes rendus II str. 92 pod br. 26 i str. 112 pod br. 112).

Prema tome se mogu u tom pogledu potpuno zadržati propisi §-a 2 našega čekovnog zakona.[10])

Što se tiče pitanja pokrića, rješenje, koje daje o tome Ženevski unificirani zakon, slaže se sa gledištem Haških rezolucija i našega čekovnog zakona.

U čl. 3 Ženevskog unificiranog zakona se propisuje jednako kao i u čl. 4 Haških rezolucija, odnosno § 4 našega čekovnog zakona, da se ček smije trasirati samo na lice, kod kojeg izdavalac čeka ima pokriće, kojim može, prema izričnom ili prećutnomu sporazumu, raspolagati putem čeka, ali valjanost čeka nije učinjena odvisnom od uvaženja ovoga propisa, već je prepušteno nacijonalnim zakonima, da gradjansko-pravnim, kaznenim i fiskalnim sankcijama prinudjavaju izdavaoce čekova na postupanje po tom propisu (Izvještaj redakcijone komisije u Comptes rendus II str. 92 pod br. 28).

Takvih sankcija predvidja zaista naš čekovni zakon u §-u 4 stav 2 (gradjansko-pravnu) i u §-u 25 (kaznenu).[11])

Ovdje valja još spomenuti, da je prvobitno bila predvidjena naročita rezerva, koja je imala državama ugovornicama dati ovlašćenje da smiju propisati spomenute gradjansko-pravne, kaznene i fiskalne sankcije. Ali je konferencija poslije ovu rezervu a tako i uopće sve rezerve ove prirode kao suvišne zabacila, polazeći sa gledišta, da se samo po sebi razumijeva, da samo nacijonalno zakonodavstvo može propisati takve sankcije (Izvještaj redakcijone komisije u Comptes rendus II, str. 92 pod br. 30).

Bilo je još pitanje, da li bi trebalo u unificirani zakon unijeti i propis o tome, u kojem času bi trebalo, da bude pokriće, t. j. da

---

[9]) To tvrde i za naš sadašnji Č. Z. Vrbanić cit. mj. i Janković str. 146. Protiv toga mišljenja Škerlj kom. cit. mj. i Stražnicky str. 20 pod 5 sl. Po njihovu mišljenju je ček u takovom slučaju nevaljan.

U izvještaju redakcijone komisije ističe se, da je naznačenje mjesta plaćanja od važnosti, ne samo što se time utvrdjuje mjesto, gdje se ček ima podnijeti radi isplate i gdje se ima dignuti protest u slučaju neisplate čeka, nego što se time i odredjuje vrst novca, u kojoj treba ček isplatiti. Tako će se ček, koji glasi na franke, isplatiti u švicarskim francima, ako je mjesto plaćanja jedno mjesto u Švicarskoj, ali da to ne vrijedi za mjesto, koje se po zakonu ima smatrati kao mjesto plaćanja, u slučaju, ako sam izdavalac nije naznačio mjesto plaćanja. Ovo mjesto vrijedi doduše kao mjesto, gdje se ima podnijeti ček radi isplate i dignuti protest radi neisplate, ali ne odredjuje valutu. Ona se u takvom slučaju ima prema prilikama pojedinoga slučaja utvrditi (Comptes rendus II. 91 pod br. 23).

[10]) O pitanju sposobnosti obvezati se čekom nema propisa u unificir. ček. zakonu. Čl. 2. konvencije o rješavanju nekih sukoba zakona (v. o toj konvenciji pod III.) propisuje, da o tome vrijedi nacijonalni zakon. Naš Č. Z. (§ 23. br. 17) upućuje u tom pogledu na § 97. M. Z.

[11]) Propisima § 25. našeg Č. Z. prigovara Mišić, str. 80 i slijed. I Škerlj Ost. str. 688 prim. 11 priznaje, da stilizacija §-a 25. nije spretna.

li bi pokriće imalo biti već u času izdanja čeka ili bi bilo dovoljno, da bude u času prezentacije čeka.

Konferencija je smatrala, da se rješenje ovoga pitanja ima prepustiti nacijonalnim zakonima, pa je u ovom smislu usvojena rezerva (Čl. 5 aneksa II o rezervama).[12])

Čl. 4

Ovaj član propisuje u suglasju sa propisom čl. 11 Haških rezolucija, da se ček ne može akceptirati i da se izjava o akceptu na čeku ima smatrati kao da nije ni napisana.

U pogledu izjave o akceptu naš čekovni zakon predvidja u §-u 9 drugo rješenje, naime da takva izjava nema čekovnopravnog učinka, t. j. da bi ipak mogla imati učinak po općem gradjanskom, trgovačkom ili procesnom pravu. (Tako motivi projekta našeg Č. Z., u obrazloženju §-a 9 projekta).

Naša delegacija je predložila jednaki propis za unificirani zakon, ali ga konferencija nije smatrala za celishodan i stoga taj prijedlog nije prihvatila (Comptes rendus II, str. 194 i slijed.).

U vezi sa pitanjem akcepta pojavilo se je na Ženevskoj konferenciji i pitanje uvodjenja potvrdjivanja čeka, koje je danas u raznim oblicima (certification, confirmation, visa) uobičajeno u nekim zemljama.

Po svojem pravnom učinku akceptu najbliža je certifikacija čeka, koja je uobičajena u Sjedinjenim državama sjeverne Amerike. Ovu potvrdu stavlja banka, na koju je ček vučen, na čeku riječima »good« ili »certified«, zadužujući pri tome račun izdavaoca čeka iznosom, na koji glasi ček. Ako je certifikacija tražena od samoga izdavaoca čeka, ima ona za posljedicu, da banka, koja je stavila certifikaciju, odgovara solidarno sa izdavaocem za isplatu čeka, a ako je certifikacija tražena od imaoca čeka, smatra se, da je time sama banka preuzela odgovornost za isplatu čeka, a izdavalac i indosanti, da su oslobodjeni od dalje odgovornosti.

U Njemačkoj je opet uvedeno dekretom od 31 kolovoza 1916 potvrdjivanje čekova od strane Reichsbank, ako je ček na nju vučen. Potvrdom čeka (Bestätigungsvermerk) postaje Reichsbank obaveznom za isplatu ne samo imaocu čeka nego i izdavaocu čeka i indosantima, ali se ček mora u roku od deset dan podnijeti radi isplate.

U Francuskoj opet je uobičajeno vidiranje čeka naročito kod čekova vučenih na Francusku banku. Vidiranjem čeka od strane trasata potvrdjuje on samo, da postoji za ček raspoloživo pokriće (od toga se to zove »la visa de disponibilitè«), ali trasat time ne preuzima nikakovu naročitu obavezu.[13])

---

[12]) Po našem Č. Z. pokriće mora da postoji u vrijeme izdanja čeka. To proizlazi iz §§ 4. i 25. stav 1. Č. Z., v. Janković str. 156, Škerlj Ostr. str. 688 No. 11, kom. prim. No. 2. k § 4., str. 232, Čimić str. 239, i Mišić str. 74. Protivnog mišljenja Stražnicky str. 34 i 35 pod II. br. 7. i str. 189 pod VI. br. 1.

[13]) O certifikaciji, i o čekovima sa vizom v. pobliže Bouteron str. 331 i slijed; zatim Mišić str. 36 i slijed. i Stražnicky str. 56 i slijed. pod IV. i V. O Bestätigungsvermerk njemačke carevinske banke v. Lessing, Schckgesets. (2. izd. 1926.), str. 139 i slijed.

Jednaka potvrdjivanja daje austr. narodna banka (austr. naredba od 26. listopada 1918., d. z. l. br. 382).

Većina bila je protivna tome, da se u sam unificirani zakon unese propis o potvrdjivanju čekova, nego je bila samo za to, da se rezervom omogući državama ugovornicama, u kojima je to uobičajeno, da tu ustanovu održe, a ostalim da je uvedu, ako to smatraju za celishodno.

Prema tome je usvojena rezerva (Čl. 6 aneksa II o rezervama), kojom se države ugovornice ovlašćuju ,da u svojim nacijonalnim zakonima dopuštaju takvo potvrdjivanje čeka, i da odrede njegove pravne poslijedice, s time da takvo potvrdjivanje ne smije u nikojem slučaju imati učinak akcepta.

I pretstavnici naših privrednih krugova, a naročito naša Narodna banka izjavili su se u svojim mišljenjima dostavljenim povodom pomenutog questionnaire o čeku za to, da se takvo potvrdjivanje čeka i kod nas dopusti.

Pomenuta rezerva će dati tako našemu zakonodavstvu mogućnost, da o ovim željama vodi računa.

Čl. 5. i 6.

U ovim članovima sadržani su propisi o raznim vrstama čeka s obzirom na korisnika. Ovi propisi odgovaraju u glavnom propisima § 5. našega čekovnog zakona.

U unificiranom zakonu je u tom pogledu sistem bolje izgradjen. U njemu dolazi jasno do izražaja, da izmedju čeka na ime (t. zv. nominativnoga čeka) i čeka po naredbi faktično ne postoji nikakva razlika, jer je i prvi prenosiv indosamentom (vidi i § 7. stav 1. našega č. z.).[14]) Dalje se izrično spominje t. zv. rekta-ček, t. j. u pogledu kojega je napomenom »ne po naredbi« zabranjeno prenašanje indosamentom, koji je dakle prenosiv samo cesijom po gradjanskom pravu (vidi § 7. stav 2. našega Č. Z.). Pored toga uvedena je jedna nova vrsta čekova, naime čekovi vučeni za tudji račun (t. zv. komisijoni-ček), koji u mnogim zemljama već danas dolaze u praksi.

Što se tiče čekova vučenih od trasanta na samoga sebe kao trasata, unificirani zakon ih zabranjuje, osim ukoliko bi bili vučeni izmedju pojedinih etablismana (filijala) istoga trasanta.

Ali usvojenim rezervama ovlašćuju se države, da takve čekove neograničeno dopuštaju, a s druge strane, da, ukoliko ih dopuštaju, mogu zabraniti, da budu vučeni na donosioca kao korisnika (čl. 8. i 9. aneksa II. o rezervama). To daje mogućnost, da se održi propis stava 5 §-a 5. našega čekovnoga zakona.

Najzad je, na zahtjev talijanske delegacije, usvojena rezerva, kojom se države ugovornice ovlašćuju predvidjeti u pogledu čekova plativih na njihovom području sasvim neprenosive čekove, t. j. predvidjene sa klauzulom »neprenosivi« (čl. 7. aneksa II. o rezervama). Ovi,

---

[14]) Pošto unificirani čekovni zakon poznaje samo čekove sa napomenom ili bez napomene »po naredbi«, dakle ne poznaje čekove po naredbi kao posebnu vrst, ne može po njemu biti pitanje, koje Škerlj Ostr. str. 693 No. 25 i kom str. 235 op. 7. nabacuje za naš čekovni zakon, naime, da li je valjan ček, koji glasi po naredbi i na donosioca. Dok Škerlj smatra čekove s takovom klauzulom nevaljanima, smatra ih Stražnicky str. 41 pod 3. valjanima, i to kao čekove na donosioca.

za razliku od rekta-čeka, glase doduše na donosioca, ali mogu biti isplaćeni samo donosiocu, koji ih je primio sa ovom klauzulom.

Čl. 7.

Propis ovoga člana, koji je primljen na prijedlog naše delegacije i delegacija nordijskih država, odgovara §-u 3. posljednji stav našega čekovnog zakona, kojim se propisuje, da se kamatna klauzula na čeku ima smatrati, kao da nije ni napisana.

Čl. 8.

Ovaj član predvidja domicilirane čekove, koje naš čekovni zakon ne poznaje (v. § 23. našeg Č. Z.), ali sa ograničenjem, da domicilijat može biti samo bankar. Medjutim se usvojenom rezervom države ugovornice ovlašćuju, da dopuštaju, da se smiju i nebankari naznačiti kao domicilijati (čl. 10. aneksa II. o rezervama).[15])

Čl. 9. do 12.

U ove članove preuzeti su, pošto su udešeni za ček, propisi unificiranoga mjeničnog zakona o označenju mjenične svote (čl. 6.), o samostalnosti mjeničnih obveza, t. j. da nevažnost jednog potpisa ne utiče na važnost ostalih potpisa (čl. 7.), o mjeničnoj odgovornosti lica, koje potpisuje mjenicu kao zastupnik, a nije za to ovlašćeno ili je prekoračio granice ovlašćenja (čl. 8.), i o odgovornosti trasata za isplatu mjenice. Naš čekovni zakon predvidja izrično, i to jednaki propis u §-u 6. u pogledu odgovornosti trasata, a uostalom, prema njegovu već spomenutomu načelnomu gledištu, upućuje u § 23. pod br. 1., 2., 3. i 10., na odnosne propise našega mjeničnoga zakona.

Čl. 13.

Kao što je unificirani mjenični zakon prihvatio blanko-mjenicu, tako unificirani čekovni zakon u ovom članu predvidja pod jednakim uslovima, blanko-ček.

Naš čekovni zakon ne poznaje blanko-ček (§ 23. br. 4. našega Č. Z.).[16])

---

15) U izvještaju redakcijone komisije se ističe, da ovo domiciliranje nije jednako naznačenju platišta (Zahlstelle), koje je uobičajeno u nekojim zemljama (v. Comptes rendus II., str. 94 pod br. 45.). Naznačivanje platišta je često naročito u čekovnom prometu Njemačke i Amerike. Na poledjini čeka naznačuju se filijale trasata-banke izvan pravoga mjesta plaćanja, pa ček i druge banke izvan toga mjesta, kod kojih se ček može bez troškova naplatiti.

Razlika platišta od domiciliranih čekova je u glavnom u tome, što se protest ne može dignuti na mjestu platišta, nego se protest mora i kada su naznačena platišta, dignuti na mjestu plaćanja. Vidi o tome pobliže Lessing cit. djelo str. 102 i slijed. i Mišić str. 62. U našoj pravnoj literaturi je sporno, da li se može naznačiti mjesto plaćanja različito od mjesta, navedenog pored imena trasatovoga. To smatra dopuštenim Škerlj kom. str. 227 op. 6., a nedopuštenim Stražnicky str. 19 pust. IV., 4 M.

16) Beisser, Scheck und Wechsel (1906.), str. 8 i 9 misli za austr. čekovni zakon, koji takodjer ne poznaje blanko-ček, da bi se naknadnomu ispunjenju čekovne svote (stavljanje datuma protivilo bi se zakonu) moglo prigovoriti samo u granicama exceptio doli. Naprotiv Škerlj Ostr. str. 694 No. 27 i kom. str. 264 primj. br. 5 k § 23., smatra, da se naknadnomu ispunjenju može neograničeno prigovoriti. Takav prigovor po njegovom mišljenju ne bi imao samo onaj, koji je svoj potpis stavio, kada je blanko-ček već bio ispunjen. I Stražnicky str. 121 pod VI. smatra blanko-ček apsolutno nevaljanim.

Ali pošto rezerva usvojena u vezi s ovim članom (čl. 11. aneksa II. o rezervama) ovlašćuje države ugovornice, da čl. 13. unificiranoga zakona o blanko-čeku ne unesu u svoje nacijonalne zakone, može naše zakonodavstvo i nadalje isključiti blanko-ček, ako bi se to smatralo za celishodnije.

Glava II. — Prenos čeka.

Čl. 14. i 15.

Propisi ovih članova, koji govore o tome, koji se čekovi mogu prenašati idosamentom, zatim tko može indosirati ček i u čiju se korist ček može indosirati, najzad da indosamenat mora biti bezuslovan, a ne smije biti djelimičan, slažu se sa propisima §§ 7. i 8. našega čekovnoga zakona, osim u slijedećem:

a) Izrično se spominje da se ček može indosirati i na trasanta kao i na svakoga drugog obveznika, a da oni mogu ponovo indosirati, dočim naš čekovni zakon o tome ne govori. Ali proizlazi a contrario iz propisa posljednjeg stava §-a 8. našega Č. Z., da to vrijedi i po njemu.

b) Jednako propisu čl. 12. stav 3. unificiranog mjeničnog zakona propisuje se u čl. 15. stav 4, da indosamenat na donosioca vrijedi kao blanko-indosamenat, dočim se po našem čekovnom zakonu takav indosamenat ima smatrati kao ništavan.

c) Umjesto propisa stava 4. §-a 8. našeg čekovnog zakona postoji u unificiranom čekovnom zakonu propis čl. 20., o kojem će poslije biti govora.

d) Jednako kao naš čekovni zakon (§ 8. posljedni stav) predvidja čl. 15. unificiranoga zakona, da indosamenat na trasata, izuzetno, vrijedi, ako trasat ima više radnja (preduzeća), a indosamenat je učinjen u korist druge radnje, a ne one, na koju je ček vučen. Ali dok je po našem čekovnom zakonu jednako kao i po Haškim rezolucijama (čl. 9.) ovdje uslov, da se ta druga radnja nalazi u mjestu različnom od mjesta, na koje je ček bio vučen, ne postoji po Ženevskom unificiranom zakonu takav uslov.

Čl. 16. do 19.

U ove članove preuzeti su propisi čl. 13., 14., 15. i 16. stav 1. unificiranog mjeničnoga zakona, koji govore o načinu indosiranja i obliku indosamenta, o pravima, koja daje indosamenat, o odgovornosti indosanta, o isključenju ove odgovornosti i o legitimaciji imaoca mjenice (§ 11, 12., 13., 14. i 15., stav 1. i 2. našega mjeničnoga zakona). Posljednji propis preuzet je, dakako, ukoliko dolaze u pitanje čekovi prenosivi indosamentom.

Naš čekovni zakon upućuje u § 23. pod br. 4. na odnesne propise našeg M. Z.

Čl. 20.

Haške rezolucije o čeku (čl. 9., stav 4.), a po njima i naš čekovni zakon (§ 8., stav 4.) sadržavaju propis, da svaki, osim trasata, koji stavi svoj potpis na poledjini čeka, izdatoga na donosioca, odgovara kao avalista trasatov.

Projekat eksperata Društva naroda je bio taj propis preuzeo, ali ga je konferencija odbacila i umjesto njega primila propis § 15., stav 2.

njemačkoga čekovnoga zakona,[17]) po kojem indosamenat napisan na čeku na donosioca čini indosanta odgovornim po propisima o čekovnopravnom regresu, ali ipak ne pretvara ček na donosioca u ček po naredbi.

To znači da indosant na čeku na donosioca takodjer odgovara imaocu čeka za isplatu i da u slučaju, ako se na čeku na donosioca nalazi više indosamenata, a jedan od slijedećih indosatara iskupi ček, ovome pripada pravo regresa protiv indosanata, koji mu prethode, ali imalac čeka nema svoju formalnu legitimaciju dokazati neprekidnim nizom indosamenata, kao što je to potrebno kod čeka po naredbi, već ga sam posjed čeka legitimira (vidi izvještaj redakcione komisije u Comptes redus II., str. 97. pod br. 64).

Čl. 21. do 23.

U ove članove preuzeti su, sa potrebnim izmjenama, propisi čl. 16., stav 2., 17. i 18. unificiranoga mjeničnoga zakona, koji govore, u kojem je slučaju imalac mjenice, koju je predjašnji imalac bio izgubio ili koja mu je bila ukradena ili na drugi protupravni način uzeta iz posjeda, dužan da vrati mjenicu, zatim o prigovorima mjeničnog dužnika protiv imaoca mjenice i o prokura-indosamentu (§§ 15., 16., stav 1. i 17. našega mjeničnoga zakona).[18])

Naš čekovni zakon upućuje na ove propise u § 23. pod br. 4.

Član 21. primjenjuje propis čl. 16., stava 2. unificiranoga mjeničnoga zakona i na čekove na donosioca (vidi izvještaj redakcijone komisije u Comptes rendus II. tsr. 97. pod br. 65.), dočim naš čekovni zakon predvidja takav propis samo za čekove po naredbi.

U vezi sa čl. 21. usvojena je na zahtjev poljske delegacije rezerva (čl. 12. aneksa II. o rezervama), kojom se države ugovornice ovlašćuju, da ne primjenjuju čl. 21. unificiranoga zakona na čekove na donosioca.[19])

Čl. 24.

Haške rezolucije, a isto tako i naš čekovni zakon nemaju propisa o t. zv. postindosamentima. Ni projekat eksperata Društva naroda nije takav propis bio predvidio.

Medjutim na konferenciji se je zaključilo, da se u tom pogledu predvidi propis jednak čl. 20., stav 1., rečenica 2. i stav 2. unificiranoga mjeničnoga zakona (§ 19. reč. 2. našeg M. Z.), t. j. da postindosament ima samo učinak ustupljenja i prezumciju stava 2. u korist poštenoga postindasatora.[20])

---

17) Lessing, cit. djelo, str. 185.

18) O značaju izraza »mauvaise foi«, u čl. 21. v. moj izvještaj »Ženevska konferencija o mjenici« str. 23 k čl. 16. i primj. 12. na istoj strani. O značaju formule »a moins que le porteur en aquerant la lettre, n'ait agi sciemment au detriment du debiteur« u čl. 22., vidi isti izvještaj str. 23 i 24 k čl. 17.

19) Ovu je rezervu tražila poljska delegacija pozivajući se na to, da se propis čl. 21., ukoliko se odnosi na čekove na donosioca, ne slaže sa propisima nekih zakonodavstava o vindikaciji papira od vrijednosti.

20) O post-indosamentu po našem Č. Z. v. Škerlj Kom. prim. br. 5 č. k § 23. Č. Z., str. 265.

Glava III. — Aval.

Čl. 25. do 27.

Ovi članovi ponavljaju propise čl. 30. do 32. unificiranoga mjeničnoga zakona o avalu (= §§ 29. do 31. našega mjeničnoga zakona) sa jednim odstupanjem.

Naime dok po propisu čl. 30. stav 2. unificiranoga mjeničnoga zakona aval može dati svako treće lice pa i svaki, koji je već potpisao mjenicu, dakle i trasat, dotle po čl. 25. stav 2. unificiranoga čekovnoga zakona trasat ne može biti avalista, što odgovara naročitomu položaju trasata čeka.

Naš čekovni zakon sadržaje propis, koji odgovara čl. 25., u §-u 10., a u § 23. pod br. 5. upućuje na ostale propise mjeničnoga zakona o avalu.

Jednako kao upogledu mjeničnog avala je usvojena i u pogledu čekovnog avala rezerva (čl. 13. aneksa II. o rezervama), kojom se države ugovornice ovlašćuju dopustiti davanje avala sa čekovnopravnim učinkom separatnim aktom.

Glava IV. — Podnošenje čeka radi isplate i plaćanje čeka.

Čl. 28.

U ovome članu riješena su tri pitanja, naime:
1. da li ček mora bezuslovno biti plativ po vidjenju;
2. pitanje postdatiranih čekova;
3. pitanje o t. zv. aviziranim čekovima.

Ad 1. Suglasno sa Haškim rezolucijama (čl. 19.) i našim čekovnim zakonom (§ 11.) propisuje se i ovdje, da ček mora biti plativ po vidjenju. Ali dok Haške rezolucije, a po njima i naš čekovni zakon zauzimaju gledište, da isprava, u kojoj bi dospjelost bila drukčije naznačena, nije ček, dotle Ženevski unificirani zakon, prema prijedlogu projekta eksperata Društva naroda, rješava, da se takova napomena ima smatrati, da nije ni napisana.

Naša delegacija kao i poljska su predložile, da se konferencija vrati gledištu Haških rezolucija, koji dosljednije i bolje odgovara volji stranaka, ali većina nije ovaj prijedlog prihvatila, polazeći sa gledišta, da se čekovnom prometu mora dati što veća sigurnost i stoga slučajevi ništavosti čeka svesti na minimum (Comptes rendus II, str. 207. i slijed. i izvještaj redakcijone komisije u Comptes rendus II., str. 99. pod br. 78.).

Ad 2. U čekovnom saobraćaju se često nailazi na t. zv. postdatirane čekove, t. j. čekove sa kasnijim datumom izdanja, nego što je stvarni dan izdanja.

U većini slučajeva je razlog izdanju takovih čekova taj, što izdavalac čeka u momentu stvarnog izdanja još ne raspolaže potrebnim pokrićem kod trasata, a računa time, da će to imati na dan, koji je na čeku naznačen kao dan izdanja.

U mnogim slučajevima je opet nastojanje za izigravanjem taksenih propisa razlog izdavanju takovih čekova, jer u većini država postoji manja taksa za čekove nego za mjenice.

U zemljama sa većim čekovnim prometom osjeća se pojava postdatiranih čekova, kojim se ček pretvara u kreditnu ispravu, kao nepoželjna zloupotreba uloge čeka.

S obzirom na to je bilo u pomenuti quaistionnaire, na koji su vlade zastupane na Ženevskoj konferenciji imale dati odgovor, unijeto i pitanje, da li bi unificirani čekovni zakon trebao, da vodi računa i o ovoj pojavi. Većina država se je izjavila za to, da bi trebalo u unificiranom zakonu predvidjeti i zakonska sredstva za suzbijanje takovih čekova.

Naš čekovni zakon predvidja u § 24. novčanu kaznu od 2% od čekovne svote (minimum 200 D., a dvostruku u slučaju namjernoga postupanja) kao sredstvo za suzbijanje ove vrsti nepravilnih čekova. Pored toga došle bi kod nas u obzir i kazne po taksenom zakonu.

Njemačko zakonodavstvo odlučilo se za jače sredstvo. Naime njemački zakon od 28. ožujka 1930. propisuje, da se u slučaju, kada se ček podnese radi isplate prije dana, koji je na čeku naznačen kao dan izdanja, ima dan podnošenja smatrati kao dan izdanja čeka. Dakle kod postdatiranih čekova smatra se faktično izdanje čeka odlučnim, a ne dan, koji je na čeku naznačen kao dan izdanja, i s toga ima po tome zakonu imalac čeka pravo tražiti isplatu čeka, čim ga primi, bez obzira na dan, koji je naznačen na čeku kao dan izdanja.

Ove propise usvojila je konferencija za unificirani zakon o čeku smatrajući ih kao najcelishodnije za suzbijanje postdatiranih čekova. U izvještaju redakcione komisije se još naročito ističe, da državama ugovornicama ostaje pravo, da u svojim nacionalnim zakonima pored toga još predvidjaju i naročite sankcije (gradjansko-pravne, kaznene, fiskalne) protiv izdavaoca postdatiranih čekova (Comptes rendus II., str. 100 pod br. 79.).[21])

Ad 3. U čekovnom prometu je jako raširen običaj čekovnog aviza, t. j. sporazuma izmedju izdavaoca čeka i bankara-trasata, da trasat ne će isplatiti prezentirani ček, dok ne dobije izvještaj (avis) od izdavaoca čeka, da ga smije isplatiti. Aviziranje čekova, koje je uobičajeno naročito kod čekova vučenih izmedju raznih zemalja, ima da dade zaštitu od lažnih čekova, koji se često pojavljuju. Na postojanje takvog ugovora upućuje se često na samom čeku klauzulom avize.

Na konferenciji je bilo predloženo (od strane belgijske delegacije), da se u unificiranom zakonu o ovoj praksi vodi računa izričnim propisom, jer postoji bojazan, da bi se inače ček s takvom klauzulom, s obzirom na propis § 1. br. 2. unificiranog zakona (= § 1. br. 2. našega čekovnoga zakona »bezuslovni uput da se plati«), mogao smatrati kao ništavan.

Nakon duge rasprave konferencija je odbila taj prijedlog, polazeći sa gledišta, da su ovdje u pitanju odnosi izmedju izdavaoca čeka i trasata, koji nemaju nikakova utjecaja na čekovno-pravne odnose, i s toga ovo pitanje ne sprada u okvir čekovnoga zakona. — Konferencija je jedino pristala, da se unese u izvještaj kao njezino gledište slijedeće:

»Smatralo se je, da unificirani zakon nema izričnim propisima voditi računa o dosta raširenoj praksi, po kojoj izdavalac čeka izvještava trasata o izdanju čeka na njega, da se tako što uspješnije obezbijedi saglasnost izmedju izdanoga čeka i isplate po njemu. Ali treba biti rečeno, da unificirani zakon svojim propisima ne zabranjuje ovu praksu. Razumije se, da takovo utanačenje, sve da se ono na čeku spomene, n. pr. stavljanjem riječi »po primljenom izvještaju« (après avis), nikako ne dira u propis čl. 1. br. 2., a isto tako ostavlja netaknutim prava imaoca čeka. (Comptes rendus II., str. 215. i slijed. i izvještaj redakcione komisije u Comptes rendus II., stra. 100. pod br. 80. i 81.).

Čl. 29.

Što se tiče rokova za podizanje čeka radi isplate, Haške rezolucije (čl. 14.) ostavile su odredjenje ovih rokova nacionalnim zakonima, ograničujući se na to, da predvide jedan minimalni rok od deset dana.

Naš čekovni zakon se ovdje nije držao Haških rezolucija. Naš zakon predvidja u § 12. rokove od 5, 15, 20, 40 i 60 dana, i to 5 dana za čekove izdane i plative u istom mjestu naše zemlje, 15 dana, ako su mjesta izdanja i plaćanja različna, ali jedno i drugo u našoj zemlji, 20 dana, ako je ček izdan u drugoj evropskoj zemlji, 40 dana, ako je ček izdan izvan Europe, ali na obalama Sredozemnog ili Crnog mora, a 60 dana, ako je izdan u kojoj drugoj zemlji izvan Europe.

Projekat eksperata Društva naroda (čl. 14.) držao se je Haških rezolucija, osim što je minimalni rok skratio na osam dana. — Na konferenciji se je pokazalo, da je s obzirom na razne prilike u pojedinim zemljama, ovdje skoro nemoguće postignuti izjednačenje. Nakon što je bilo više predloženih formula zabačeno, usvojeno je najzad jedno pravilo za zajednički zakon. Ali u isto doba usvojena rezerva će imati za posljedicu, da će faktično ovdje ostati nejednakost zakona.

U unificiranom zakonu predvidjaju se ovi rokovi za podnošenje čekova radi isplate: osam dana za čekove izdane i plative u istoj zemlji, dvadeset dana za čekove izdane u jednoj, a plative u drugoj zemlji istoga dijela zemaljske kugle (Europa, Afrika, i t. d.), a četrdeset dana za čekove izdane u jednom, a plative u drugom dijelu zemaljske kugle. Pri tome je za čekove izdane u Europi, a plative u jednoj od zemalja na obalama Sredozemnog mora ili obratno, primljeno, da su izdane i plative u istom dijelu zemaljske kugle.

Usvojenom rezervom (čl. 14. aneksa II. o rezervama) opet ovlašćuju se države ugovornice: 1. produžiti rok predvidjen u unificiranom zakonu za čekove izdane i plative u istoj zemlji;[22]) 2. produžiti rok predvidjen za čekove izdane u jednom, a plative u drugom dijelu zemaljske kugle, a isto tako i rok predvidjen za čekove izdane u jednoj,

[21]) Za sva ostala pitanja ostaje odlučan dan, koji je na čeku naznačen kao dan izdanja. Prema tome se od toga dana računa rok za podnošenje čeka radi isplate pa s toga i zastarni rok. To se u izvještaju redakcione komisije izrično ističe (Comptes rendus II. cit. mjesto). — Rok za notifikaciju računa se od dana protesta, odnosno izjave, koja zamjenjuje protest

[22]) U izvještaju redakcione komisije ističe se, da se, držeći se minimalnoga roka od osam dana, mogu predvidjeti razni rokovi za čekove izdane i plative na istom mjestu i čekove, kod kojih su mjesto izdanja i mjesto plaćanja doduše u zemlji, ali su različita. (Comptes rendus II. str. 101 pri kraju i 102 pod br. 83). Medjutim obzirom na spomenuti minimalni rok, ovo razlikovanje nema praktične vrijednosti.

a plative u drugoj zemlji istog dijela zemaljske kugle, ali izuzev Europu, i najzad 3. da se više država ugovornica može medjusobno sporazumjeti o izmjeni (t. j. produženju ili skraćenju) rokova predvidjenih za čekove izdane u jednoj, a plative u drugoj zemlji istoga dijela zemaljske kugle, što se tiče čekova izdanih i plativih na njihovu području.

Ovaj posljedni propis, koji je usvojen na prijedlog naše delegacije, omogućuje na ovaj način naročite sporazume izmedju država, koje medju sobom stoje u užim gospodarstvenim odnosima.

Čl. 30.

Propis ovog člana, koji odredjuje rok za podnošenje čeka radi isplate u slučaju, ako mjesto izdanja i mjesto isplate imaju razne kalendare, slaže se sa § 13. našega čekovnoga zakona, a odgovara čl. 37. stav 2. unificiranog mjeničnoga zakona (§ 36. stav 2. našega mjeničnoga zakona).

Čl. 31.

Propis ovog člana o podnošenju čeka zavodu za obračunavanje odgovara §-u 12. posl. stav našega čekovnoga zakona.

U vezi sa ovim propisom usvojena je rezerva (čl. 15. aneksa II. o rezervama), po kojoj pripada nacionalnomu zakonodavstvu, da odredi, koje se ustanove imaju smatrati kao zavodi za obračunavanje. Ova rezerva daje podlogu propisu § 23. br. 6. našega čekovnog zakona.

Čl. 32.

Ovaj član uredjuje važno pitanje opoziva (revokacije) čeka.

Haške rezolucije (čl. 17.) su bile usvojile načelo, da se ček može opozvati tek, kad je protekao rok, koji je odredjen za podnošenje čeka radi isplate. Za slučaj, da nije došlo do opoziva, Haške rezolucije daju trasatu pravo, da smije isplatiti ček i poslije izminuća roka za podnošenje čeka radi isplate. Haške rezolucije predvidjele su osim toga još i protivljenje isplati čeka u slučaju, ako je ček bio izgubljen ili ukraden. Naime po Haškim rezolucijama mogu izdavalac ili imalac čeka obavjestiti trasata, da je ček izgubljen ili da je prevarnim načinom došao u ruke trećega lica. Trasat, koji je dobio takovu obavijest, može valjano isplatiti ček samo takvu imaocu, koji mu dokaže, da je pravilnim putem došao do čeka.

Naš čekovni zakon je ovdje u više pravca odstupio od Haških rezolucija.

§ 15. našega čekovnog zakona je usvojio pomenuto načelo o opozivanju čeka, ali nije usvojio propise o protivljenju čeka u slučaju, ako je ček izgubljen ili ukraden. U tom pogledu vrijede po našem čekovnom zakonu jedino propisi o amortizaciji (§ 23. br. 15.). Dalje predvidja naš čekovni zakon mogućnost opoziva čeka i prije izminuća roka za podnošenje radi isplate za nominativni ček i ček po naredbi, ako je izdavalac takav ček neposredno dostavio trasatu s naredjenjem, da ga isplati imenovanomu licu, a opoziv stigne trasatu prije nego je izvršio ovo naredjenje.

Najzad je naš čekovni zakon pretvorio pravo, koje daju Haške rezolucije trasatu, da isplati ček poslije proteka roka za podnošenje, ako nije bilo opoziva, u dužnost prema izdavaocu, da to učini, ukoliko medju njima ne postoji drugi sporazum.

Projekat eksperata Društva naroda ne sadržaje nikakav propis o pitanju opoziva čeka, nego samo preporuke za nacionalno zakonodavstvo. U primjedbama eksperata se ističe, da spomenuti propisi Haških rezolucija, s obzirom na raznolikost zakonodavstva u tom pogledu, nisu naišli na odobrenje svih eksperata, i da su se stoga eksperti ograničili na spomenute preporuke (Doc. Prep. str. 26.).

Ovako raznolikost zakonodavstva pokazala se je i na konferenciji kao velika smetnja postignuću zajedničkih propisa u ovom pitanju.

U današnjim zakonima postoji tri sistema, naime anglo-amerikanski sistem, po kojem je pravo opoziva čeka neograničeno, kakav sistem važi i u nordijskim državama Europe; zatim francuski sistem prelaza pokrića, čija je posljedica neopozivost čeka, i sistem sredine izmedju ova dva ekstrema, t. j. sistem neopozivosti čeka, dok teče rok za podnošenje čeka radi isplate, i opozivost poslije proteka ovog roka. Posljednji sistem, koji važi u većini zakona europskoga kontinenta, usvojile su i Haške rezolucije, a po njima i naš čekovni zakon.[23])

Nakon duge rasprave uzeti su doduše pomenuti propisi Haških rezolucija kao pravilo unificiranoga zakona, ali je u isto vrijeme usvojena rezerva (čl. aneksa II. o rezervama), kojom je državama ugovornicama ostavljeno, da ili dopuste neograničeno pravo opoziva čeka ili zabrane opoziv čeka i poslije izminuća roka za njegovo podnošenje radi isplate.

Prvobitno je u unificirani zakon, na prijedlog naše i češke delegacije, kojemu se je pridružila i talijanska delegacija, unijet i spomenuti propis našega čekovnog zakona o opozivu nominativnoga čeka i čeka po naredbi prije izminuća roka za podnošenje radi isplate. Ali na drugom čitanju je taj propis izbačen s obrazloženjem, da se ovdje radi o jednom pitanju općega, a ne čekovnoga prava, i da stoga takav propis ne spada u unificirani zakon, medjutim da ostaje svakoj državi ugovornici slobodno unijeti ga u svoj nacionalni zakon (Comptes rendus II., str. 235, 236, 248 i 353 i izvještaj redakcione komisije u Comptes rendus II. str. 103 pod br. 89.[24])

Što se tiče pitanja izgubljenih i ukradenih čekova, većina je nakon duge rasprave odbila, da se preuzme spomenuti propis čl. 17. Haških rezolucija o pravu protivljenja isplati čeka u takvim slučajevima (Comptes rendus II., str. 236 i slijed.).

Umjesto toga je konferencija zaključila, da se propis čl. 21. o valjanom sticanju izgubljenoga ili ukradenoga čeka od strane savjesnoga imaoca, koji je bio prvobitno predvidjen samo za čekove po naredbi (vidi primjedbe na čl. 21. do 23.) protegne i na čekove na donosioca, a s druge strane, da se preuzme propis čl. 40. stav 3 unificiranoga mjeničnoga zakona (§ 39. stav 3. našeg M. Z.), po kojem je trasat, koji isplati mjenicu oslobodjen, ako pri tome nema s njegove strane ni zle namjere ni velike nemarnosti.

---

23) Pobliže o ovom pitanju Bouteron str. 281 i slijed., vidi i Mišić str. 120 i slijed.

24) Propis § 15. stav 1. br. 2 našeg Č. Z. preuzet je iz austr. Č. Z. (§ 13.). Iz motiva austr. Č. Z. vidi se, da je ovaj propis unijet s obzirom na običaje poštanske štedionice, po kojim se razmak čekovne manipulacije od predaje čeka mjestu za primanje pošt. čekova do isplate upotrebljuje za omogućavanje izdavaocima čekova, da isprave pogrješke, koje su im se desile pri ispunjenju čekovnoga formulara.

Preuzimanjem čl. 40. stav 3 unificiranoga mjeničnoga zakona mislilo se je vlasniku izgubljenoga ili ukradenoga čeka dati onu zaštitu, koju ima u vidu spomenuti propis čl. 17. Haških rezolucija o protivljenju isplati, a da se izbjegne zloupotrebama, koje bi mogao imati za posljedicu propis Haških rezolucija, jer bi na ovaj način trasat, kojemu je bilo javljeno, da je ček izgubljen ili ukraden, bio prisiljen, da ispita legitimaciju lica, koje mu podnosi ček radi isplate, i da uskrati isplatu, ako mu se u pogledu legitimacije podnosioca pojavljuje kakova osnovana sumnja.[25])

Medjutim prilikom drugog čitanja našlo se je, da se ovdje paralelizam izmedju čeka i mjenice ne može provesti i da preuzimanje spomenutoga propisa čl. 40. stav 3. unificiranoga mjeničnoga zakona moglo takodjer imati neželjene posljedice. S toga je najzad i ovaj propis brisan i ostala jedino usvojena rezolucija, da pripada nacionalnim zakonim, da predvide potrebne mjere za slučaj, da je ček izgubljen ili ukraden (.l. 16. stav 2. aneksa II. o rezervama), a to odgovara i našemu čekovnomu zakonu.

Čl. 33.

Propis ovoga člana odgovara §-u 14. stav 1. našega čekovnoga zakona.

Konferencija nije bila za to da se u unificirani zakon unese i propis jednak onome stavu 2., §-a 14. našega čekovnoga zakona, polazeći sa gledišta, da ne spada u čekovni zakon regulirati posljedice otvorenoga stečaja, ali da ipak nema zapreke, da države ugovornice unesu takav propis u svoje nacionalne zakone, ako bi to smatrale za potrebno.[26])

Čl. 34.

Propis ovoga člana o potvrdi isplate i o djelomičnoj isplati čeka odgovara § 16. našeg čekovnog zakona. Ali dok naš čekovni zakon, suglasno sa Haškim rezolucijama (čl. 18.), postavlja načelo, da imalac čeka može odbiti djelomičnu isplatu, dotle je unificirani čekovni zakon usvojio, prema prijedlogu projekta eksperata, obratno načelo.

Konferencija je smatrala, da razlozi, koji su bili odlučni za takvo uredjenje djelimične isplate u unificiranom mjeničnom zakonu (čl. 39 stav 2 un. M. Z. = § 38 stav 2 našeg M. Z.), naime interes garanata, govore za jednaki propis u pogledu čeka (izvještaj redakcione komisije u Comptes rendus II, str. 103 pod br. 95).

Čl. 35 i 36

U čl. 35 unešen je u pogledu čeka po naredbi propis §-a 40 stav 3 unificiranoga mjeničnoga zakona (§ 39 stav 3 našega M. Z.) o dužnosti onoga, koji isplati mjenicu, ispitati pravilnost niza indosamenata, a u čl. 36 je ušao propis čl. 41 unificiranoga mjeničnoga zakona o isplati mjenice, koje glase na stranu valutu (§ 40 našeg M. Z.).

Prvoga propisa nema u našem čekovnom zakonu, a u pogledu drugoga upućuje § 23 br. 6 našega čekovnoga zakona na § 40 našega M. Z.).[27])

Spomenuto je već prije (u primjedbama k čl. 32), da je prvobitno bio preuzet i ostali dio čl. 40 stav 3 unificiranoga mjeničnog zakona, ali da je taj propis pri konačnoj redakciji izbrisan.

U vezi sa propisom čl. 36 usvojena je rezerva (čl. 17 aneksa II o rezervama), kojom se države ugovornice ovlašćuju, da za čekove plative na njihovom području, a isto tako za čekove izdate na njihovom području izmijene učinak klauzule, predvidjene u čl. 36 o efektivnoj isplati čeka u stranoj valuti, ako u izvanrednim prilikama, u kojima se nalazi njihova valuta, to smatraju potrebnim. Ova je rezerva potpuno jednaka rezervi čl. 17 aneksa II konvencije o mjenici.

Glava V. — Precrtani ček i ček za obračunavanje

Čl. 37 do 39

U ovim članovima sadržani su propisi o precrtanim čekovima (chèque barré) i o čekovima za obračunavanje (obračunski ček, Verrechnungsscheck).

Haške rezolucije (čl. 19 i 20) predvidile u obje vrsti čeka, ali su u isto doba državama ugovornicama ostavile slobodu, da u svojim nacionalnim zakonima uvedu samo jednu od ovih vrsti čeka, ili da ni jednu od njih ne uvedu.

Naš čekovni zakon uveo je oba ta tipa čeka (§§ 17 i 18).[28])

Projekat eksperata Društva naroda predvidio je samo precrtani ček (čl. 18), a preporučio je, da države, koje poznaju samo obračunski ček (tako naročito Njemačka, Austrija), njega zamjenjuju precrtanim čekom (Doc. Prep. str. 27).

Prema ovoj preporuci stavljeno je u spomenutom questionnaire medju ostalim i pitanje, da li bi se precrtani ček i ček za obračunavanje mogli svesti na jedan tip.

Iz odgovora stiglih na ovu tačku kestionera moglo se je razabrati, da se ovdje ne može postići unifikacija.

I zaista je na konferenciji uspjeh duge rasprave o ovom pitanju bio taj, da se je vratilo rješenje Haških rezolucija, t. j. da su u uni-

25) Vidi izlaganja nizozemskog delegata Scheltema u Comptes redus II., str. 250 i 251.

26) Vidi izjavu pretsjednika konferencije u Comptes redus II., str. 253 i izvještaj redakcione komisije u Comptes rendus II., str. 193 pod br. 90.

27) Protiv preuzimanja čl. 41. unificiranoga mjeničnoga zakona u unificirani čekovni prigovoreno je to, da se propis toga člana o tečaju, po kojem imalac mjenice može tražiti isplatu u domaćoj valuti u slučaju zakašnjenja isplate od strane mjeničnog dužnika (vidi o tome moj izvještaj »Ženevska konferencija o mjenici« str. 29 primjedbe k čl. 41.), ne može primijeniti na čekovnoga trasata, koji nije čekovni dužnik. Ali je konferencija smatrala, da je takav propis potreban i za ček, i to za rješenje slijedećih pitanja:

a) da li iznos, koji nudi trasat, odgovara tome, što se ima isplatiti po čeku, i da li stoga imaocu čeka pripada pravo regresa; — b) koji iznos ima da nadoknadi garant u slučaju, ako ček ne bude isplaćen od strane trasata (vidi izvještaj redakcione komisije u Comptes rendus II., str. 104 i 105 pod br. 99., vidi još i izvještaj o čl. 41. unificiranoga mjeničnoga zakona u Comptes redusu I., str. 140 pod br. 97.).

28) O precrtanom čeku i čeku za obračunavanje po današnjim zakonima vidi pobliže Bouteron str. 304 i slijed.; vidi o tome i Mišić str. 28 i slijed. Pobliže o čeku za obračunavanje, koji se najviše upotrebljava u Njemačkoj, vidi Lessing cit. djelo, str. 173 i slijed.

ficiranom zakonu predvidjene obje ove vrsti čeka, a usvojenom rezervom (čl. 18 aneksa II o rezervama) ostavljena državama ugovornicama sloboda, da dopuste samo precrtani ček ili samo obračunski ček. Ali je pri tome ipak postignut jedan napredak, naime utoliko, što se po toj rezervi ona vrst čeka, koja je pripuštena u jednoj, a nije pripuštena u drugoj od država ugovornica, ne će u toj drugoj državi smatrati nevaljanom, već po učinku jednakom onoj vrsti, koja je pripuštena u toj drugoj državi. Tako bi se n. pr. precrtani ček, koji je bio vučen iz Pariza na Berlin, gdje se prizna samo obračunski ček, imao u Berlinu smatrati kao obračunski ček, a obratno bi se iz Berlina na Pariz vučeni obračunski ček imao u Parizu smatrati kao precrtani ček.

Pored toga na Ženevskoj konferenciji su propisi o precrtanom čeku u mnogome poboljšani.

Prije svega propisi o precrtanom čeku sadržani u čl. 19 Haških rezolucija podijeljeni su sada u dva člana. Čl. 37 govori o obliku precrtaja općega i posebnoga, a čl. 38 o učinku jednoga i drugoga načina precrtaja.

Propisi čl. 37 odgovaraju propisima čl. 14 stav 2 do 5 i 7 čl. 19 H. R., odnosno § 17 stavova 1, rečenica druga, 2, 4 i 6 našeg čekovnoga zakona. Razlika izmedju jednih i drugih propisa satoji se ovdje samo u tome, što Haške rezolucije, a po njima naš čekovni zakon, samo zabranjuje izbrisanje precrtaja ili imena banke označenoga kod posebnoga precrtaja, t. j. ovo izbrisanje ima za posljedicu kaznu (čl. 24 br. 4 našega Č. Z.), ali ipak vrijedi, dočim se po čl. 37 Ženevskog unificiranoga zakona takovo izbrisanje ima smatrati, kao da nije ni učinjeno.

Propisi čl. 38 o pravnom učinku općega precrtaja i posebnoga precrtaja razlikuju se od odnosnih propisa stavova 1, 6 i 8 čl. 19 H. R., odnosno stavova 1 rečenica prva, 5 i 7 našega čekovnoga zakona u slijedećem:

a) Dok se po Haškim rezolucijama i po našem čekovnom zakonu ček sa općim precrtajem može isplatiti samo kakovoj banci, a ček sa posebnim precrtajem samo označenoj banci, može se po čl 38 Ženevskog unificiranoga zakona ček sa općim precrtajem isplatiti i klientu trasata, a ček sa posebnim precrtajem i klientu označene banke, ako je ona i trasat.

To znači veliko olakšanje u čekovnom prometu, a da se time cilj precrtaja ne izigrava.

b) Dalje propisuje čl. 38 Ženevskog unificiranoga zakona, da bankar smije pribavljati precrtane čekove samo od svoga klienta ili kojega drugoga bankara i da smije samo za njih naplatiti ček, zatim da se ček u slučaju, ako ima na njemu više posebnih precrtaja smije isplatiti samo onda, ako tih precrtaja ima samo dva, a jedan od njih sadržaje ovlašćenje za ustanovu za obračunavanje na naplatu čeka.

Ni jednoga ni drugoga propisa nema u Haškim rezolucijama, odnosno u našem čekovnom zakonu. Oni su unijeti u svrhu davanja što veće zaštite protiv zloupotrebe sa čekovima. Pri tome je riješeno pitanje, da li se posebnim precrtajem može označiti više mjesta radi naplate,

na taj način, što je dopušteno, da se označi banka, kojoj će se isplatiti, a pored nje još i zavod za obračunavanje kao inkasant (izvještaj redakcione komisije u Comptes rendus II, str. 106 pod br. 106).

Propis čl. 38 o obračunskom čeku razlikuje se samo po svojoj stilizaciji u nekoliko od propisa čl. 20 Haških rezolucija, odnosno § 18 našega čekovnog zakona, a po sadržini se s njima potpuno slaže.

Glava VI. — Regres zbog neisplate.

Čl. 40 i 41

Propisi ovih članova, koji govore o tome, protiv koga ima regres i koji su uslovi regresa, razlikuju se od odnosnih propisa § 19 našega čekovnoga zakona samo utoliko, što se u stavu 2 čl. 41 propisuje, da se u slučaju, ako je podnošenje radi isplate uslijedilo posljednji dan roka za podnošenje radi isplate, protest može podignuti prvi radni dan iza izminuća roka za podnošenje čeka radi isplate.

Haške rezolucije (čl. 23 stav 2) su bile ostavile državama ugovornicama, da smiju takav propis predvidjeti u svojim nacionalnim zakonima, ali u našem nije to učinjeno. Ženevska konferencija usvojila ga je kao propis unificiranoga zakona.

Propis stava 2 br. 2 §-a 19 našega Č. Z. o unašanju izjave trasata, koja zamjenjuje protest, u registar protesta, može se održati na osnovu usvojene rezerve (čl. 21 stav 2 aneksa II o rezervama), koja ovlašćuje države ugovornice, da propišu unašanje pomenutih izjava kao i uvjerenje zavoda za obračunavanje (§ 19 stav 2 br. 3 našega Č. Z.) u registar protesta (Jednak čl. 8 stav 2 aneksa II konvencije o mjenici).

Pored toga usvojene su u vezi sa čl. 40 još i slijedeće rezerve:

a) Ovlašćene su države ugovornice, da pravo na regres ne čini zavisnim od podnošenja čeka radi isplate i od podignuća protesta ili njemu ravne konstatacije neisplate čeka (čl. 19 aneksa II o rezervama);

b) državama ugovornicama ostavljeno je pravo, da u pogledu čekova, plativih na njihovom području propišu kao uslov za vršenje prava regresa podignuće formalnoga protesta, isključivši drugi način utvrdjenja neisplate (čl. 21 stav i aneksa II o rezervama);

c) rezerva, kojom se propisuje, da pitanje o tome, da li imalac čeka ima posebna prava na pokriće. kao i svako drugo pitanje o odnosu, na kojem je izdan ček, ostaju izvan okvira unificiranoga zakona (čl. 19 aneksa II o rezervama).

Ova posljednja rezerva, koja odgovara rezervi iz čl. 16 ankesa II konvencije o mjenici vodi računa o francuskom zakonodavstvu.[29])

Bila je od francuske delegacije predložena još i rezerva o tome, da bi se svakoj državi ugovornici priznalo pravo, da propiše, da se na samom čeku ima zabilježiti učinjeni protest sa njegovim datumom, što bi imao potpisati protestni organ, dalje da bi se izjava trasata, koja ima da zamijeni protest, imala napisati na samom čeku sa datumom učinjene izjave i njegovim potpisom. No Francuska delegacija je taj

[29]) O »provision« po francuskom pravu vidi moj izvještaj »Ženevska konferencija o mjenici« str. 38, 39, primj. 32. Osim u ovoj primjedbi citirane literature vidi još i Bouteron str. 319 i slijed.

prijedlog povukla i zadovoljila se je time, da se u izvještaju ističe, da takovo pravo pripada državam ugovornicama i bez naročite rezerve (Rapport No 118).

Uostalom drugi dio predložene rezerve je suvišan s obzirom na propis čl. 40 br. 2 unificiranoga zakona.

Čl. 42 do 47

U ove članove su preuzeti, sa potrebnim izmjenama, propisi unificiranoga mjeničnoga zakona o izvještavanju prednika o neisplati, o napomeni »bez troškova«, o solidarnoj odgovornosti obvezanika, o regresnoj svoti, o predaji isprave u slučaju isplate i o prebrisanju indosamenata (§§ 45, 46, 47, 48 stav 1, 49 i 50 unificiranoga mjeničnoga zakona = §§ 44, 45, 46, 47 stav I, 48 stav I i 49 našeg M. Z.).

Naš čekovni zakon upućuje na ove propise u § 23 pod br. 7.

U suglasju sa rezervama, usvojenim u konvenciji o mjenici, usvojene su ovdje slijedeće rezerve:

1. U vezi sa čl. 42 usvojena je rezerva, kojom se države ugovornice ovlašćuju, da održe ili uvedu sistem davanja notifikacije preko javnog organa, koji je po nacionalnom zakonu pozvan, da podiže protest (čl. 22 aneksa II o rezervama odgovara čl. 12 aneksa II konvencije o mjenici).

2. U vezi sa čl. 45 i 46 o regresnoj svoti usvojene su dvije rezerve, naime:

a) ovlašćenje za države ugovornice, da u pogledu čekova izdanih i plativih na njihovu području zamijene kamatnu stopu od 6%, predvidjenu u unificiranom zakonu, zakonskom kamatnom stopom, koja važi na njihovu području (čl. 23 aneksa II o rezervama, koji odgovara čl. 13 aneksa II konvencije o mjenici);

b) ovlašćenje za države ugovornice, da u svom nacionalnom zakonu dopuste proviziju (droit de cammission), koju unificirani zakon isključuje (čl. 24 aneksa II o rezervama, koji odgovara čl. 14 aneksa II konvencije o mjenici). To omogućuje održati naše propise o proviziji (§§ 23 br. 7 našega Č. Z. u vezi sa §§ 47 stav 1 br. 4 i 48 stav 1 br. 4 našega M. Z.).

Čl. 48

U ovaj član unijet je propis čl. 54 unificiranoga mjeničnoga zakona o višoj sili sa izmjenom, što se ovdje ne govori o akceptiranju i što je rok od 30 dana skraćen na 15 dana. Posljednje je učinjeno s razloga, što je funkcija čeka, da služi kao sredstvo plaćanja u kratkom roku (izvještaj redakcione komisije u Comptes rendus II, str. 110 pod br. 123). Naš čekovni zakon upućuje i ovdje na mjenični zakon (§ 23 pod br. 8).[30])

Čl 49 i 50

Propisi ovih članova o duplikatima odgovaraju §§ 20 i 23 pod br. 9 (upućivanje na § 64 M. Z.) našega čekovnog zakona sa slijedećim izmjenama:

30) O rezervi čl. 28. aneksa II. koja se faktično odnosi na gornji član, vidi kod čl. 55.

a) Dok naš čekovni zakon, u suglasju sa Haškim rezolucijama (čl. 26), dopušta izdavanje duplikata, samo ako je ček izdan u jednoj zemlji (državi), a plativ je u drugoj, dopušta čl. 49 izdavanje duplikata i onda, kada je ček izdan u jednom dijelu iste zemlje, a plativ je u drugom prekomorskom dijelu iste zemlje ili obratno, ili ako je ček izdan i plativ u prekomorskom dijelu jedne zemlje.

Ovo proširenje je učinjeno na zahtjev delegacija država, koje imaju prekomorske zemlje (Comptes rendus II, str. 305).

b) Ukoliko naš čekovni zakon upućuje na mjenični zakon, umjesto toga unijet je, prema načelnomu stajalištu Ženevskog unificiranoga zakona, u čl. 50 odnosni propis mjeničnoga zakona.

Čl. 51

Spomenuto je već prije, da je u čl. 10 prenešen čl. 7 unificiranoga mjeničnoga zakona o samostalnosti pojedinih obveza (vidi primjedbe k čl. 9 do 12). Pošto je tako u taj član ušao i propis o tome, da lažnost jednoga potpisa ne utiče na važnost ostalih potpisa (§ 68 našega M. Z.), ostao je samo propis o preinačenju isprave, koji odgovara čl. 69 našega M. Z., a na koji upućuje § 23 br. 10 našega Č. Z.

U vezi sa ovim članom se je pojavilo pitanje, tko bi imao da snosi štetu od iskupa lažnoga ili preinačenoga čeka.

U tom pogledu je naša delegacija predložila, da se unese u unificirani zakon propis jednak propisu sadržanom u § 23 br. 10 našega Č. Z. — Jednake prijedloge stavile su talijanska i čehoslovačka delegacija.

Ali većina se je izjavila protiv toga, da se takav propis unese u unificirani zakon, nego da bi ovo pitanje imali urediti nacionalni zakoni (Diskusija o ovom pitanju u Comptes rendus II, str. 306 i slijed. i izvještaj redakcione komisije str. 111 pod br. 127).

Čl. 52 i 53

U ove članove unijeti su propisi čl. 70 i 71 unificiranoga mjeničnoga zakona o zastarelosti. Oni odgovaraju §§ 78 i 83 našega M. Z., na koje upućuje § 23 br. 12 našega Č. Z.

Pri tome je tekst čl. 70 unificiranoga mjeničnoga zakona utoliko popravljen, što se pored regresa protiv indosanata i trasanta spominje i regres protiv ostalih obvezanika. Time se htjelo reći, da i za obvezu avaliste vrijedi isti rok zastarelosti.[31])

U vezi sa ovim članovima usvojene su dvije rezerve, naime:

a) rezerva, kojom se države ugovornice ovlašćuju, da za slučaj gubitka čekovnog prava ili zastarelosti predvide tužbu protiv izdavaoca čeka, koji nije dao pokriće, odnosno tužbu protiv istog zbog neopravdanog obogaćenja ili protiv indosanta, koji se je obogatio (čl.

31) Od strane njemačke delegacije je bilo predloženo, da se propiše i to, da propisi o zastari vrijede i za zastaru zahtjeva radi naknade štete zbog propuštanja notifikacije i zbog povrede propisa o precrtanom čeku i o čeku za obračunavanje. Medjutim je konferencija bila mišljenja, da zastaru ovih zahtjeva ima da uredi nacionalno zakonodavstvo (izvještaj redakcione komisije u Comptes rendus II, str. 111 pod br. 128 i 129).

25 aneksa II o rezervama, koji odgovara čl. 15 aneksa II konvencije o mjenici);

b) rezerva, kojom se ostavlja nacionalnim zakonima, da odredjuju uzroke prekida i obustave zastarelosti čekovno- pravnih zahtjeva (čl. 26 aneksa II o rezervama, koji odgovara čl. 17 aneksa II konvencije o mjenici).

Prvom rezervom daje se podloga propisima §§ 22 stav 2 (tužba iz osnovnog posla) i 23 br. 13 našega Č. Z., koji posljednji upućuje na § 85 našega M. Z. (tužba zbog neopravdanog obogaćenja); a druga rezerva daje podlogu propisu § 23 br. 12 našega Č. Z., u koliko upućuje na §§ 79 do 82 i 84 našega M. Z. (o prekidu i obustavi zastarelosti).

Čl. 54

U ovom članu se propisuje, da se pod riječi »bankar« u unificiranom zakonu imaju podrazumijevati i one ustanove i lica, koja su po zakonu izjednačena s bankarima.

U vezi sa ovim članom je usvojena ujedno i rezerva, kojom se države ugovornice ovlašćuju, da odrede, tko se ima smatrati bankarom i koja se lica i ustanove, s obzirom na prirodu njihovih poslova, izjednačuju s bankarima (čl. 29 aneksa II o rezervama). O njoj je već bilo govora u primjedbama k članu 3.

Ta rezerva daje podlogu za propise § 2 našega Č. Z., u kojima se propisuje, tko se ima smatrati bankarom i koje se ustanove u pogledu primjene čekovnoga zakona izjednaćuju s bankarima.

Čl. 55 do 57

U ove članove unijeti su propisi čl. 72 do 74 unificiranoga mjeničnoga zakona, koji govore o utjecaju praznika na mjenična činjenja i mjenične rokove, o računanju rokova i o neuvaženju dana počeka. Ovi propisi odgovaraju propisima §§ 100 i 101 našega mjeničnoga zakona, na koje upućuje § 23 br. 17 našega čekovnoga zakona.

U vezi sa članom 55 je usvojena:

a) rezerva, kojom se svaka država ugovornica ovlašćuje, da u pogledu preduzimanja činjenja po čekovnom zakonu izvjesne radne dane proglase za ravne praznicima (čl. 27 aneksa II o rezervama, koji odgovara čl. 18 aneksa II konvencije o mjenici);

b) rezerva, kojom se svaka država ugovornica ovlašćuje, da izda izuzetna naredjenja od opće važnosti o produženju rokova za isplatu i za preduzimanja činjenja potrebnih za održavanje regresa (čl. 28 aneksa II o rezervama).

Rezerva iz čl. 28 odgovara po sadržini rezervi iz čl. 22 aneksa II konvencije o mjenici. Ova posljednja rezerva shvaćena je, kao da dopušta otstupanja od propisa čl. 54 unificiranoga mjeničnoga zakona o višoj sili. Ovo shvaćanje, koje sam zastupao u svome izvještaju o prvoj sesiji Ženevske konferencije i koje su zastupali i drugi koji su izvijestili o toj sesiji[32]), ima svoj oslonac u izvještaju same redakcione komisije

[32]) Vidi moj izvještaj »Ženevska konferencija o mjenici« str. 41 pod br. 10 i Krassowski (bio je njemački delegat na konferenciji) »Die Genfer Abkommen über die Vereinheitlichung des Wechselrechts« u Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht«, IV. pod str. 787.

o toj rezervi (Comptes rendus I, str. 144 pod br. 123 i str. 154 pod br. 180).

Iz toga bi proizišlo, da bi u slučaju, ako bi se u jednoj zemlji izdao jedan moratorij, mogao u drugoj time tangiranoj zemlji na osnovi spomenute rezerve općom uredbom produžiti rok za isplatu predvidjen u § 54 u M. Z., što bi bila jedna vrst obrane od moratorija druge zemlje.

Medjutim na sadašnjoj sesiji o čeku primljena je odnosna rezerva ne u vezi sa čl. 48 o višoj sili nego, kako se iz gornjega vidi, u vezi sa čl. 55 o utjecaju praznika na mjenična činjenja i na mjenične rokove. Po izlaganjima izvještaja redakcione komisije o toj rezervi (Comptes rendus II, str. 112 pod br. 136) bi se moralo zaključiti, da se je tom rezervom samo htjelo staviti van sumnje pravo država ugovornica izdavati, u slučaju nužde, moratorij.

Medjutim na samoj konferenciji nije ovo shvaćanje došlo do izražaja, nego je čl. 28. aneksa II. o rezervama primljen bez rasprave, jednostavno kao pandan čl. 22 anekse II konvencije o mjenici.

II. REZERVE USVOJENE U VEZI SA UNIFICIRANIM ZAKONOM O ČEKU.

(Aneks II, konvencije o čeku).

U pogledu čeka usvojeno je 31 rezerva, kojima se države ugovornice ovlašćuju, da u svojim nacionalnim zakonima odstupaju od propisa unificiranoga zakona, ili se izvjesna pitanja izluče iz unificiranoga zakona za samostalno rješenje u nacionalnim zakonima.

Broj rezerva, usvojenih u pogledu čeka, prelazi za osam broj rezerva, usvojenih u pogledu mjenice. To znači, da je rezultat unifikacije u pogledu čeka skromniji. Ali se pri tome ne smije smetnuti s uma, da je priličan broj ovih rezerva usvojen jedino na zahtjev pojedinih delegacija, pa će se prema tome takovim rezervama koristiti samo one države, u čiju je korist dotična rezerva usvojena.

O svim usvojenim rezervama, izuzevši rezerve iz čl. 30 i 31, bilo je već govora u vezi sa odnosnim članovima unificiranoga zakona, naime o rezervama iz čl. 1 i 2 u vezi sa čl. 1, o rezervama iz čl. 3 u vezi sa čl. 2, o rezervama iz čl. 4 i 5 u vezi sa čl. 3, o rezervi iz čl. 6 u vezi sa čl. 4, o rezervi iz čl. 7 u vezi sa čl. 5, o rezervama iz čl. 8 i 9 u vezi sa čl. 5 i 6, o rezervi iz čl. 10 u vezi sa čl. 8, o rezervi iz čl. 11 u vezi sa čl. 13, o rezervi iz čl. 12 u vezi sa čl. 21, o rezervi iz čl. 13 u vezi sa čl. 25, o rezervi iz čl. 14 u vezi sa čl. 29, o rezervi iz čl. 15 u vezi sa čl. 31, o rezervi iz čl. 16 u vezi sa čl. 32, o rezervi iz čl. 17 u vezi sa čl. 36, o rezervi iz čl. 18 u vezi sa čl. 37, o rezervama iz čl. 19, 20 i 21 u vezi sa čl. 40, o rezervi iz čl. 22 u vezi sa čl. 42, o rezervama iz čl. 23 i 24 u vezi sa čl. 45, o rezervi iz čl. 25 u vezi sa čl. 52, o rezervi iz čl. 26 u vezi sa čl. 53, o rezervama iz čl. 27 i 28 u vezi sa čl. 55 i o rezervi iz čl. 29 u vezi sa čl. 54 unificiranoga zakona.

Spomenuto je već i to, koje se od ovih rezerva prikazuju kao ponavljanje rezerva, usvojenih u konvenciji o mjenici.

Prema tome preostaje, da se ovdje govori samo još o rezervama iz čl. 30 i 31.

Rezervom iz čl. 30 ovlašćuju se države ugovornice, da od primjene unificiranoga zakona o čeku potpuno ili djelimično izuzmu poštanske čekove kao i naročite čekove, koje izdavaju emisioni zavodi, javne blagajnice i javni kreditni zavodi, u koliko ove isprave čine predmet posebnoga uredjenja.

Poštanski čekovi uredjeni su u većini država, gdje ta ustanova postoji, posebnim zakonima ili pravilnicima. Ovom rezervom se dakle ostavlja pravo posebnog uredjenja poštanskog čeka. Drugi dio rezerve je donesen na zahtjev talijanske delegacije, da može služiti kao podloga za t. zv. cirkularne čekove (accegni circolari), koji su uobičajeni u Italiji. Njih izdavaju povlašćene banke ili drugi kreditni zavodi na osnovu posebnoga zakona. Značaj je ovih čekova, da je banka u isto doba izdavalac i trasat, da se mogu naplatiti na kasi centrale ili filijale banke i da obveza banke na isplatu nije vezana za nikakav rok. Oni dakle odgovaraju faktično novčanicama.

Najzad propisom čl. 31 obvezuju se države ugovornice, da će priznati naredjenja donijeta od ma koje od država ugovornica na osnovu rezerva iz čl. 1 do 13, 14 stav 1 i 2, 15, 16, 18 do 25, 27, 29 i 30.

Prema tome naredjenja, izdata na osnovu ostalih rezerva, ne moraju se priznati.

Ova rezerva odgovara rezervi iz čl. 23 aneksa II konvencije o mjenici.

III. KONVENCIJA O RJEŠAVANJU NEKIH SUKOBA ZAKONA O ČEKU.

Haške rezolucije, a po njima naš čekovni zakon poznaju samo tri propisa o rješavnju sukoba zakona, naime u pogledu sposobnosti lica, da se obveže čekom, u pogledu oblika čekovne obveze i u pogledu oblika i rokova protesta kao i oblika ostalih činjenja potrebnih za vršenje ili za održavanje čekovnih prava (32 do 34 H. R. i § 23 br. 16 našega Č. Z. u vezi sa §§ 94 do 96 M. Z.).

Konvencija o rješavnju nekih sukoba zakona o čeku, primljena na Ženevskoj konferenciji, je broj takovih propisa znatno povećala.

Čl. 2, koji govori o sposobnosti primati čekovne obveze, ponavlja čl. 2 konvencije o rješavanju sukoba zakona o mjenici. On odgovara §-u 94 našega M. Z. sa dopunom, da svaka država može da ne prizna za valjane obveze svojih državljana, koje bi se imale smatrati valjanima jedino na osnovu propisa stava 2 §-a 94.

Čl. 3 propisuje, da zakon mjesta plaćanja odlučuje o tome, na koja lica mogu čekovi biti vučeni, ali da su u slučaju, ako je po ovome zakonu ček nevaljan zbog lica, na koje je vučen, ipak valjane obveze iz potpisa stavljenih u zemljama, koje ne poznaju takove propise.

Ovaj član ima u vidu rezervu iz čl. 4 aneksa II konvencije o čeku.

Spomenuto je već prije, da države ugovornice mogu na osnovu ove rezerve, izuzetno od propisa čl. 8 unificiranoga zakona, propisati, da nisu valjani na njihovu području izdani i plativi čekovi, koji su vučeni na nebankare, niti na jedno od lica i ustanova izjednačenih s bankarima.

Ako su na čeku, izdanom i plativom u državi, koja se je služila ovom rezervom, stavljeni indosamenti na području države, čiji čekovni zakon ne poznaje takova ograničenja, obveze iz ovih indosamenata važe, iako je ček nevaljan, t. j. imalac takova čeka može ipak tražiti regres od ovih indosanata, ali ne od izdavaoca čeka.

Čl. 4, koji govori o zakonu, po kojem se ima prosudjivati oblik čekovnih obveza, ponavlja propise čl. 3 konvencije o rješavnju sukoba zakona o mjenici, s dodatkom, da je za valjanost čekovnih obveza dovoljno, ako njihov oblik odgovara zakonu mjesta plaćanja (obrazloženje ovog propisa u Comptes rendus II str. 144 pod br. 142). Propisi ovoga člana, izuzev spomenuti dodatak, odgovaraju sa neznatnim izmjenama §-u 95 našega M. Z.

Čl. 5 govori o tome, koji je zakon mjerodavan za pitanje učinka čekovnih obveza. Po propisu ovoga člana prosudjuje se učinak čekovnih obveza po zakonu zemlje, u čijem je području obveza potpisana. Prema tome je usvojeno ovdje jednako pravilo kao i u čl. 4 stav 2 konvencije o rješavanju sukoba zakona o mjenici u pogledu mjeničnih obveza, osim obveza akceptanta odnosno izdavaoca sopstvene mjenice.

Čl. 6 ponavlja propise čl. 5 konvencije o rješavanju sukoba zakona o mjenici, propisujući da zakon mjesta izdanja isprave odredjuje rokove za podnošenje regresne tužbe u pogledu svih potpisnika.

Po čl. 7 odlučuje zakon mjesta plaćanja:

1. da li ček mora biti plativ po vidjenju, ili da li on može biti plativ na odredjeno vrijeme po vidjenju kao i o učinku postdatiranja čeka;
2. o roku za podnošenje čeka radi isplate;
3. da li ček može biti akceptiran, certificiran, konfirmiran ili vidiran i o učinku takvih napomena;
4. da li imalac čeka može tražiti djelomičnu isplatu čeka i da li je dužan primit djelomičnu isplatu;
5. da li ček može bit precrtan ili imati napomenu »za obračunavanje« ili drugu kakovu napomenu istoga značaja i koji su učinci precrtanja i spomenute napomene;
6. da li imalac čeka ima naročita prava na proviziju i kakova je pravna narav ovih prava;
7. da li izdavalac može opozvati ček ili izjaviti protivljenje protiv isplate čeka;
8. o mjerama, koje treba preduzeti u slučaju, da je ček izgubljen ili ukraden;
9. da li je potreban protest ili jednaka konstatacija za održavanje prava regresa protiv indosanata, izdavalaca i drugih čekovnih obveznika.

Član 8, koji propisuje, da zakon zemlje, u čijem se području ima izvršiti protest ili koje drugo činjenje potrebno za vršenje il održavanje čekovnih prava, odlučuje o obliku i roku protesta kao i o obliku svih drugih činjenja, odgovara čl. 8 konvencije o rješavanju sukoba zakona o mjenici, odnosno § 96 našeg M .Z., koji (kao što je to već spomenuto) vrijedi i za ček.

Naprijed navedene kolizione norme imaju prije svega u vidu raznolikost zakonodavstva, koja o pitanjima, u njima spomenutim,

može postojati izmedju samih država ugovornica s obzirom na usvojene rezerve ili što dotično pitanje nije uopće predmet unificiranoga zakona, ali se time misli i na raznolikost zakonodavstva u saobraćaju izmedju država ugovornica i država, koje nisu pristupile konvencijama o čeku.

Medjutim po propisu čl. 9 konvencije o rješavanju sukoba zakona države ugovornice mogu, ali ne moraju ove kolizione norme primjenjivati i o saobraćaju sa državama, koje nisu primile konvenciju o sukobu zakona.

IV. REZIME.

Iz naprijed izloženoga sadržaja konvencije o čeku i konvencije o rješavanju nekih sukoba zakona o čeku, usvojenih u drugoj sesiji Ženevske medjunarodne konferencije za izjednačenje mjeničnoga i čekovnoga prava, vidi se, da unificirani zakon o čeku u glavnom odgovara našemu čekovnomu zakonu. Što se tiče otstupanja unificiranoga zakona od našega čekovnoga zakona, neka od njih mogu, s obzirom na usvojene rezerve, da ne budu primljena za naš zakon. Od otstupanja, koja bi se morala primiti, protive se samo dva željama naših privrednih krugova. Pretstavnici naših privrednih krugova — kako je to već spomenuto — izjavili su se za to, da bi trebalo i nadalje propisati napomenu pokrića (Guthabenklausel) kao bitni sastojak čeka, a vučenje čeka na bankara kao uslov za valjanost čeka.

Što se tiče napomene pokrića, njezina praktična važnost se sastoji, kako je to već gore (u primjedbama k čl. 1 unificiranoga zakona) spomenuto, samo u tome, što potsjeća izdavaoca na njegovu odgovornost, ako bi ček izdao bez pokrića. Mora se priznati, da zaista nije opravdano, da se za takovu formalnost veže valjanost čeka. Uostalom može se, kako se to ističe u izvještaju redakcione komisije (Comptes rendus II, str. 91 pod br. 18), ova klauzula i nadalje propisati u nacionalnom zakonu, ako se to smatra potrebnim, i ako ne kao bitni satojak čeka. Uvaženje takova propisa može se osigurati gradjansko-pravnim i kaznenim sankcijama.

Što se tiče vučenja čeka na nebankare, po unificiranom zakonu, ne može to utjecati na valjanost čeka, ali svaka država može po usvojenoj rezervi (primjedbe k čl. 3 unificiranoga zakona) u svojem nacionalnom zakonu propisati, da na njezinom području izdani i plativi čekovi nisu valjani kao ček, ako nisu vučeni na bankara ili na lica ili ustanove, izjednačene s bankarima. Razlika od našega sadašnjega čekovnoga zakona ostaje u tome, što je po njemu (§ 2) svaki u našoj zemlji plativi ček, bez obzira, gdje je izdan, nevaljan, ako nije vučen na bankara ili na jednu od ustanova izjednačenih s bankarom. I ovdje može naše zakonodavstvo održati naše dosadašnje propise i, ukoliko ne može kao sankciju propisati nevaljanost čeka, njihovo uvaženje osigurati drugim prikladnim sankcijama.

Prema tome spomenuta otstupanja od našega današnjega čekovnoga zakona nisu od velike praktične važnosti.

Svakako korist od unifikacije čekovnoga prava za čekovni promet ne stoji u nikakvoj srazmjeri sa štetnim posljedicama, koji bi mogla imati izmjena našega sadašnjega čekovnoga zakona u spomenutom pravcu.

DODATAK

Tekst konvencija, odnosno njihovih aneksa.

I.

ANNEXE I.
LOI UNIFORME CONCERNANT LE CHEQUE

Chapitre I. — De la création et de la forme du chèque.

Article premier.

Le chèque contient:

1. la dénomination de chèque, insérée dans le texte même du titre et exprimée dans la langue employée pour la rédaction de ce titre;
2. le mandat pur et simple de payer une somme déterminée;
3. le nom de celui qui doit payer (tiré);
4. l' indication du lieu où le paiement doit s'effectuer;
5. l'indication de la date et du lieu où le chèque est créé;
6. la signature de celui qui émet le chèqe (tireur).

Article 2.

Le titre dans lequel une des énonciations indiquées à l'article précédent fait défaut ne vaut pas comme chèque, sauf dans les cas déterminés par les alinéas suivants.

A défaut d'indication speciale, le lieu désigne à côté du nom du tiré est est réputé être le lieu de paiement. Si plusieurs lieux sont indiqués à côté du nom du tiré, le chèque est payable au premier lieu indiqué.

A défaut de ces indications ou de toute autre indication, le chèque est payable au lieu où le tiré a son établissement principal.

UNIFICIRANI ZAKON O ČEKU.[1])

(Aneks I. ~~Konvencije o čeku~~)

Glava prva. — Izdanje i oblik čeka

Član 1. ~~(§ 1. Č. Z.)~~

Ček sadržaje:

1. označenje, da je ček, napisano u samom slogu isprave i na jeziku, na kome je ona sastavljena;
2. bezuslovni uput, da se plati odredjena svota novaca;
3. ime onoga, koji treba da plati (trasat);
4. mjesto, gdje treba platiti;
5. označenje mjesta, gdje je ček izdan i dan, mjesec i godina, kada je izdan;
6. potpis onoga, koji je ček izdao (trasant).

Član 2. ~~(§ 3. Č. Z.)~~

Isprava, u kojoj ne bi bilo ma kojega od sastojaka pobrojanih u prednjem ~~paragrafu~~, ne ~~će se smatrati~~ kao ček. Od toga se uzimaju slučajevi, koji su odredjeni u stavovima što dolaze.

Ako nema naročitog označenja, mjesto naznačeno pored imena trasatovog smatra se kao mjesto plaćanja. Ako je pored imena trasatovog označeno više mjesta, ček je plativ u prvom od označenih mjesta.

Ako nema takovih označenja ili uopće nema označenja, ček je plativ u mjestu, u kojem trasat ima

[1]) Prijevod se drži dikcije našega sadašnjega čekovnoga, odnosno mjeničnoga zakona. Kod svakoga člana je u zagradi naznačen odgovarajući § našega čekovnoga zakona. Gdje je prenešen koji propis unificiranoga mjeničnoga zakona, upućuje se na odnosni član unificiranoga mjeničnoga zakona.

Tekst unificiranoga mjeničnoga zakona odštampan je u spomenutom mojem izvještaju »Ženevska konferencija o mjenici«, str. 46. i slijed., gdje su označeni odgovarajući paragrafi našega mjeničnoga zakona kao i odstupanja unificiranoga mjeničnoga zakona od našeg mjeničnog zakona.

Sadržaj same konvencije o čeku i konvencije o taksama v. na str. 4., odnosno moj izvještaj »Ženevska konferencija o mjenici« str. 16. i slijed.

Le chèque sans indication du lieu de sa création est considéré comme souscrit dans le lieu désigné à côté du nom du tireur.

svoju glavnu radnju (glavni nastan).

Ček, u kome nije naznačeno mjesto gdje je izdan, smatra se, da je izdan u mjestu, koje je označeno pokraj imena trasantovog.

Article 3.

Le chèque est tiré sur un banquier ayant des fonds à la disposition du tireur et conformément à une convention, expresse ou tacite, d'après laquelle le tireur a le droit de disposer de ces fonds par chèque. N'éanmoins, en cas d'inobservation de ces prescriptions, la validité du titre comme chèque n'est pas atteinte.

Član 3. (~~§ 4. st. 1. Č. Z.~~)

Ček se trasira na bankara, kod koga trasant ima pokriće, kojim može raspolagati putem čeka prema izrečnom ili prećutnom sporazumu, ~~sa istim licem~~. Medjutim, neodržanje ovoga propisa ne dira u valjanost isprave kao čeka.

Article 4.

Le chèque ne peut pas être accepté. Une mention d'acceptation portée sur le chèque est réputée non écrite.

Član 4. (~~§ 9. Č. Z.~~)

Ček se ne može akceptirati. Izjava o akceptu, koja bi se stavila na ček, smatra se kao da nije napisana.

Article 5.

Le chèque peut être stipulé payable:

à une personne dénommée, avec ou sans clause expresse »à ordre«;

à une personne dénommée, avec la clause »non à ordre« ou une clause équivalente;

au porteur.

Le chèque au profit d'une personne dénommée, avec la mention »ou au porteur«, ou un terme équivalente, vaut comme chèque au porteur.

Le chèque sans indication du bénéficiaire vaut comme chèque au porteur.

Article 6.

Le chèque peut être à l'ordre du tireur lui-meme.

Le chèque peut être tiré pour le compte d'un tiers.

Le chèque ne peut être tiré sur le tireur lui-meme, sauf dans le cas où il s'agit d'un chèque tiré entre differents établissements d'un même tireur.

Član 5. (~~§ 5. st. 1. do 3. Č. Z.~~)

~~Ček se može izdati~~:

na ime sa ili bez izričnog označenja »po naredbi«;

na ime sa označenjem »ne po naredbi« ili drugim izrazom, koji to isto znači;

na donosioca.

Ček, ~~koji je izdan~~ na ime sa označenjem »ili donosiocu« ili drugim izrazom, koji to isto znači, ~~smatra se, da se ima platiti donosiocu.~~

Ček bez označenja kome ga treba platiti, ima se platiti donosiocu.

Član 6. (~~§ 5. st. 4. i 5. Č. Z.~~)

Ček se može izdati po naredbi samoga trasanta.

On može biti trasiran na račun trećega lica.

Ček ne može biti trasiran na samoga trasanta, osim ako se radi o čeku trasiranom izmedju raznih radnji (nastana) istoga trasanta.

Article 7.

Toute stipulation d'intérêts insérée dans le chèque est réputée non écrite.

Article 8.

Le chèque peut être payable au domicile d'un tiers, soit dans la localité où le tiré a son domicile, soit dans une autre localité, à condition toutefois que le tiers soit banquier.

Article 9.

Le chèque dont le montant est écrit à la fois en toutes lettres et en chiffres vaut, en cas de difference, pour la somme écrite en toutes lettres.

Le chèque dont le montant est écrit plusieurs fois, soit en toutes lettres, soit en chiffres, ne vaut, en cas de difference, que pour la moindre somme.

Article 10.

Si le chèque porte des signatures de personnes incapables de s'obliger par chèque, des signatures fausses ou des signatures de personnes imaginaires, ou des signatures qui, pour toute autre raison, ne sauraint obliger les personnes qui ont signé le chèque, ou au nom desquelles il a été signé, les obligations des autres signatures n'en sont pas moins valables.

Article 11.

Quiconque appose sa signature sur un chèque, comme représentant d'une personne pour laquelle il n'avait pas le pouvoir d'agir, est obligé lui-meme en vertu du chèque et, s'il a payé, a les mêmes droits qu'aurait eu le prétendu représent. Il en est de même du représentant qui a dépassé ses pouvoirs.

Article 12.

Le tireur est garant du paiement. Toute clause par la quelle le tireur s'exonère de cette garantie est réputée non ecrite.

Article 13.

Si un chèque incomplet à l'émission, a été complété contrairement aux

Član 7. (~~§ 4. Č. Z.~~)

Svako odredjivanje kamate u čeku smatra se kao da nije napisano.

Član 8. (~~čl. 4. u. M. Z.~~)

Ček može biti plativ kod kojega trećega lica bilo u mjestu prebivanja trasatovog bilo u kojem drugom mjestu, ali pod uslovom da je treće lice bankar.

Čl. 9. (~~čl. 6. u. M. Z., § 23. br. 1. Č. Z.~~).

Ako je čekovna svota napisana slovima i brojevima i to različito, onda vrijedi svota ispisana slovima.

Kad je čekovna svota napisana više puta slovima, ili više puta brojevima, ~~onda~~ vrijedi najmanja svota.

Čl. 10 (~~čl. 7. u. M. Z., § 23. broj 2. Č. Z.~~).

Ako se na čeku nalaze potpisi lica nesposobnih za obavezivanje čekom ili lažni potpisi ili potpisi izmišljenih lica ili potpisi, koji iz ma kojega drugog razloga ne obavezuju lica, koja su potpisala ček ili u čije je ime ček potpisan, to nema nikakvog uticaja na obaveze ostalih potpisnika.

Čl. 11. (~~čl. 8. u. M. Z., § 23. broj 3. Č. Z.~~).

Ko se na čeku potpiše kao zastupnik drugoga, a nije bio na to ovlašćen, lično je po ~~njoj~~ čekovno obavezan, i ako plati, ima ista prava, koja bi imao tobože zastupani. To isto važi i za zastupnika, koji je prešao granice svoga ovlašćenja.

Član 12. (~~§ 6. Č. Z.~~).

Trasant odgovara za isplatu. Svaka napomena, kojom bi trasant isključivao ovu odgovornost, smatra se kao da nije napisana.

Član 13. (~~čl. 10. u. M. Z.~~).

Ako je ček, koji je u vrijeme izdanja bio nepotpun, ~~naknadno~~ dopunjen

accords intervenus, l'inobservation de ces accord ne peut pas être opposée au porteur, à moins qu'il n'ait acquis le chèque de mauvaise foi ou que, en l'acquérant, il n'ait commis une faute lourde.

Chapitre II. — De la transmission.

Article 14.

Le chèque stipulé payable au profit d'une personne dénommée avec ou sans clause expresse »à ordre« est transmissible par la voie de l'endossement.

Le chèque stipulé payable au profit d'une personne dénommée avec la clause »non à ordre« ou une clause equivalente n'est transmissible que dans la forme et avec les effets d'une cession ordinaire.

L'endossement peut être fait même au profit du tireur ou de tout autre obligé. Ces personnes peuvent endosser le chèque à nouveau.

Article 15.

L'endossement doit être pur et simple. Toute condition à laquelle il est subordonné est reputée non écrite.

L'endossement partiel est nul.

Est également nul l'endossement du tiré.

L'endossement au porteur vaut comme endossement en blanc.

L'endossement au tiré ne vaut que comme quittance, sauf dans le cas ou le tiré a plusieurs etablissement et ou l'endossement est fait au bénéfice d'un etablissement autre que celui sur lequel le chèque a été tiré.

Article 16.

L'endossement doit être enscrit sur le chèque ou sur une feuille qui y est attachée (allonge). Il doit être signé par l'endosseur.

L'endossement peut ne pas désigner

ispunjen protivno učinjenom sporazumu, postupanje protivno učinjenom sporazumu, ne može se prigovoriti imaocu čeka, osim ako je ček pribavio zlomisleno ili ako je pri pribavljanju čeka postupio velikom nemarnošću.

Glava druga. — Prenos čeka.

Član 14. (§ 7. Č. Z.).

Ček, koji je odredjen kao plativ u korist imenovanog lica sa ili bez izrečnog označenja »po naredbi«, može se prenijeti indosamentom.

Ček, koji je odredjen kao plativ u korist imenovanog lica sa označenjem »ne po naredbi« ili drugim izrazom, koji to isto znači, prenosiv je samo u obliku i sa dejstvima običnog ustupljenja.

Indosamenat može biti u korist samoga trasata ili ma kojega drugog obaveznika. Ova lica mogu ček ponovo indosirati.

Član 15. (§ 8. Č. Z.)

Indosament mora biti bezuslovan. Svaki uslov, od koga bi on zavisio, smatra se kao da nije napisan.

Djelimični indosament je ništavan.

Isto tako ništavan je indosament trasata.

Indosamenat na donosioca vrijedi kao blanko indosamenat.

Indosament na trasata vrijedi kao namira (priznanica), izuzimajući slučaj kad trasat ima više radnji (nastana), a indosamenat je izvršen u korist radnje različne od one na koju je ček bio trasiran.

Član 16. (čl. 13. u. M. Z., § 23. br. 1. Č. Z.).

Indosament treba da se napiše na čeku ili na listu koji je za nj vezan (alonž). Njega treba da potpiše indosant.

le bénéficiaire ou consister simplement dans la signature de l'endosseur (endossement en blanc). Dans ce dernier cas, l'endossement, pour être valable, doit être inscrit au dos du chèque ou sur l'allonge.

Article 17.

L'endossement transmet tous les droits résultant du chèque.

Si l'endossement est en blanc, le porteur peut:

1. remplir le blanc, soit de son nom, soit du nom d'une autre personne;
2. endosser le chèque de nouveau en blanc au à une autre personne;
3. remettre le chèque à un tiers, sans remplir le blanc et sans l'endosser.

Article 18.

L'endosseur est, sauf clause contraire, garant du paiement.

Il peut interdire un nouvel endossement; dans ce cas, il n'est pas tenu à la garantie envers les personnes auxquelles le chèque est ultérieurement endossé.

Article 19.

Le detenteur d'un chèque endossable est considéré comme porteur légitime s'il justifie de son droit par une suite ininterrompue d'endossements, même si le dernier endossement est en blanc. Les endossements biffés sont, à cet egard, réputés non écrits. Quand un endossement en blanc est suivi d'un autre endossement, le signataire de celui-ci est réputé avoir acquis le chèque par l'endossement en blanc.

Article 20.

Un endossement figurant sur un chèque au porteur rend l'endosseur

U indosamentu može korisnik biti neoznačen a može i sadržavati samo potpis indosanta (blanko indosament). U posljednjem slučaju indosament, da bi bio punovažan, mora biti napisan na poledjini čeka ili na alonžu.

Član 17. (čl. 14. u. M. Z., § 23. br. 4. Č. Z.)

Indosamentom se prenose sva prava koja proističu iz čeka.

Kad je indosament neispunjen (blanko), onda imalac može:

1. ispuniti blanko indosament bilo svojim imenom bilo imenom drugoga lica;
2. dalje indosirati ček blanko ili na ime drugog lica;
3. prosto predati ček trećemu licu, ne ispunjujući blanko indosament niti stavljajući nov indosament.

Član 18. (čl. 15. u. M. Z., § 23. br. 4. Č. Z.)

Indosant odgovara za isplatu, osim ako nije drukčije napomenuto.

On može zabraniti, da se ček ponovo indosira; u tom slučaju ne odgovara licima, na koje bude ček docnije indosiran.

Član 19. (čl. 16. st. 1. u. M. Z., § 23. br. 4. Č. Z.)

Ko drži u rukama ček, koji se može prenositi indosamentom, smatra se za njegovog zakonitog imaoca, ako svoje pravo utvrdi neisprekidanim nizom indosamenata, makar da je posljednji indosament blanko. Prebrisani indosamenti smatraju se, da ne postoje. Kad iza blanko indosamenta dolazi drugi indosament, smatra se da je potpisnik pribavio ček blanko indosamentom.

Član 20.

Indosamenat, koji se nalazi na čeku na donosioca čini indosanta

responsable aux termes des dispositions qui régissent le recours; il ne convertit, d'ailleurs, pas le titre en un chèque à ordre.

Article 21.

Lorsqu'une personne a été dépossédée d'un chèque par quelque événement que ce soit, le porteur entre les mains duquel le chèque est parvenu — soit qu'il s'agisse d'un chèque au porteur, soit qu'il s'agisse d'un chèque endossable pour lequel le porteur justifie de son droit de la manière indiquée à l'article 19—n'est tenu de se dessaisir du chèque que s'il l'a acquis de mauvaise foi ou si, en l'acquérant, il a commis une faute lourde.

Article 22.

Les personnes actionées en vertu du chèque ne peuvent pas opposer au porteur les exceptions fondées sur leurs rapports personnels avec le tireur ou avec les porteurs antérieurs, à moins que le porteur, en acquérant le chèque, n'ait agi sciemment au détriment du debiteur.

Article 23.

Lorsque l'endossement contient la mention »valeur en recouvrement«, »pour encaissement«, »par procuration« ou toute autre mention impliquant un simple mandat, le porteur peut exercer tous les droits découlant du chèque, mais il ne peut endosser celui-ci qu'à titre de procuration.

Les obligés ne peuvent, dans ce cas, invoquer contre le porteur que les exceptions qui seraient apposables à l'endosseur.

Le mandat renfermé dans un endossement de procuration ne prend pas fin par le décès du mandant ou la survenance de son incapacité.

Article 24.

L'endossement fait après le protêt ou une constatation équivalente, ou

odgovornim ~~u granicama propisa~~ o regresu, ali ne pretvara ispravu u ček po naredbi.

Član 21. ~~(čl. 16. st. 2. u. M. Z., § 23. br. 4. Č. Z.).~~

Ako je kakvo lice lišeno čeka ma kakvim dogadjajem, imalac čeka bilo to ček na donosioca ili ček prenosiv indosamentom, ~~ako svoje pravo utvrdi~~ onako, kako je označeno u čl. 19., dužan je ček predati, samo ako ga je pribavio zlomisleno ili s velikom nemarnošću.

Član 22. ~~(čl. 17. u. M. Z., § 23. br. 4. Č. Z.).~~

Lica, protiv kojih je podignuta čekovna tužba, ne mogu ~~naspram~~ imaoca ~~istaći~~ prigovore, koji imaju osnova u njihovim ličnim odnosima sa trasantom ili s kojim ranijim imaocem, osim ako imalac pri pribavljenju ~~isprave~~ nije svijesno postupio na štetu dužnika.

Član 23. ~~(čl. 18. u. M. Z. § 23. br. 4. Č. Z.).~~

Kad se u indosamentu stavi napomena »vrijednost za naplatu«, »za inkaso«, »kao punomoćije« ili ma kakva druga napomena, koja označuje prosto punomoćije, imalac može vršiti sva prava, koja ističu iz čeka, ali ček može indosirati samo u punomoćije.

Obaveznici u takvom slučaju, mogu istaći naspram imaoca samo one prigovore, koji bi se mogli na suprot staviti indosantu.

Punomoćije sadržano u indosamentu ne prestaje smrću nalogodavca ili kad docnije nastupi njegova djelatna nesposobnost.

Član 24. ~~(čl. 20. u. M. Z.).~~

Indosamenat, koji je stavljen poslije protesta ili jednakog utvr-

après l'expiration du delai de présentation ne produit que les effets d'une cession ordinaire.

Sauf preuve contraire, l'endossement sans date est présumé avoir été fait avant le protêt ou avant l'expiration du delai visé à l'alinéa précédent.

Chapitre III. — De l'aval.

Article 25.

Le paiement d'un chèque peut être garanti pour tout ou partie de son montant par un aval.

Cette garantie est fournie par un tiers, sauf le tiré, ou même par un signataire du chèque.

Article 26.

L'aval est donné sur le chèque ou sur une allonge.

Il est exprimé par les mots »bon pour aval« ou par toute autre formule équivalente; il est signé par le donneur d'aval.

Il est considéré comme resultant de la seule signature du donneur d'aval, apposée au recto du chèque, sauf quand il s'agit de la signature du tireur.

L'aval doit indiquer pour le compte de qui il est donneé.

A défaut de cette indication il est réputé donné pour le tireur.

Article 27.

Le donneur d'aval est tenu de la même manière que celui dont il s'est porté garant.

Son engagement est valable, alors même que l'obligation qu'il a garantie serait nulle pour toute cause autre qu'un vice de forme.

Quand il paie le chèque, le donneur d'aval acquiert les droits résultant du chèque contre le garanti et contre ceux qui sont tenus envers se dernier en vertu du chèque.

djenja neisplate, ili pošto je protekao rok za podnošenje radi isplate, ima samo dejstvo običnog ustupljenja.

Dok se ne dokaže protivno, nedatirani indosament smatra se da je stavljen prije protesta, odnosno prije proteka roka spomenutog u prednjem stavu.

Glava treća — Aval.

Član 25. ~~(čl. 30. u. M. Z., § 10. Č. Z.).~~

Isplata čeka može se obezbijediti avalom za cijelu čekovnu svotu ili za njezin dio.

Ovo obezbjedjenje može dati treće lice, osim trasata, pa i lice, koje je ~~već~~ ček potpisalo.

Član 26. ~~(čl. 31. u M. Z., § 23. br. 5 Č. Z.).~~

Aval se daje na čeku ili na alonžu.

On se izražava riječima »per aval«, »kao poruk« ili ma kojim drugim izrazom, koji znači isto; njega treba avalista da potpiše.

Sam potpis na licu čeka smatra se avalom, osim ako nije u pitanju potpis trasanta.

U avalu treba označiti, za koga je dat.

Ako se to ne učini, smatra se da je dat za trasanta.

Član 27. ~~(čl 32. u. M. Z., § 23. br. 5 Č. Z.).~~

Avalista je tako isto obavezan kao i onaj, za koga je dao aval.

Njegova obveza vrijedi i onda, ako je obveza, za koju je dao aval, ništavna iz ma koga drugog razloga, osim zbog formalnog nedostatka.

Avalista, kada isplati ček, stiče prava, koja proističu iz čeka protiv onoga, za koga je dao aval, i protiv sviju onih, koji su ovome ~~čekovno~~ odgovorni.

Chapitre IV. — De la présentation et du paiement.

Article 28.

Le chèque est payable à vue. Toute mention contraire est réputée non écrite.

Le chèque présenté au paiement avant le jour indiqué comme date d'émission est payable le jour de la présentation.

Article 29.

Le chèque émis et payable dans le même pays doit être présenté au paiement dans le délai de huit jours.

Le chèque émis dans un autre pavs que celui où il est payable doit être présenté dans un délai, soit de vingt jours, soit de soixante—dix jours, selon que le lieu d'emission et le lieu de paiement se trouvnt situés dans la même ou dans une autre Partie du monde.

A cet égard, les chèques émis dans un pays de l'Europe et payables dans un pays riverain de la Méditerranée ou vice versa sont considérés comme émis et payables dans la même Partie du monde.

Le point de départ des délais susindiqués est le jour porté sur le chèque comme date d'émission.

Article 30.

Lorsqu'un chèque est tiré entre deux places ayant des calendriers différents, le jour de l'émission sera ramené au jour correspondant du calendrier du lieu du paiement.

Article 31.

La présentation à une Chambre de compensation équivaut à la présentation au paiement.

Article 32.

La révocation du chèque n'a d'effet qu'après l'expiration du délai de présentation.

Glava IV. — Podnošenje radi isplate i plaćanje.

Član 28. ~~(§ 11. Č. Z.)~~.

Ček se plaća po vidjenju.

Svaka napomena tome protivna smatra se, kao da nije napisana.

Ček, koji se podnosi radi isplate prije dana naznačenoga kao dan izdanja, plativ je na dan podnošenja.

Član 29. (~~§ 12. Č. Z.~~).

Ček, koji je izdan i plativ u istoj zemlji, ~~valja podnijeti~~ radi isplate u roku od osam dana.

Ček, koji je izdan u drugoj zemlji, ne u onoj, u kojoj je plativ, ~~valja podnijeti~~ radi isplate u roku od dvadeset odnosno sedamdeset dana, prema tome, da li se mjesto izdanja i mjesto plaćanja nalaze u istom dijelu ili u raznim dijelovima ~~zemaljske kugle~~.

U tom pogledu čekovi izdani u jednoj od zemalja Evrope, a plativi u jednoj od zemalja na obalama Sredozemnog mora, ili obrnuto smatraju se kao izdani i plativi u istom dijelu ~~zemaljske kugle~~.

Spomenuti rokovi računaju se od dana ~~naznačenog~~ na čeku kao dan izdanja.

Član 30. ~~(§ 13. Č. Z.)~~.

Kada je ček trasiran izmedju dva mjesta, u kojima postoje razni kalendari, tada će se dan izdanja prevesti na onaj dan, koji ~~mu~~ odgovara ~~u~~ mjestu plaćanja.

Član 31. (~~§ 38. st. 2. u. M. Z.,~~ ~~§ 23. br. Č. Z.~~).

Podnošenje zavodu za obračunavanje jednako je podnošenju radi isplate.

Član 32. (~~§ 15. Č. Z.~~).

Opozivanje čeka ima dejstva, samo pošto proteče rok, koji je odredjen za podnošenje radi isplate.

S'il n'y a pas de
peut payer même ap
délai.

Article

Ni le décès du ti
pacité survenant ap
touchent aux effets

Article

Le tiré peut exig
chèque, qu'il lui so
par le porteur.

Le porteur ne peu
paiement partiel.

En cas de paieme
peut exiger que mer
ment soit faite sur le
quittance lui en soit

Article

Le tiré qui paie
sable est obligé de v
rité de la suite des e
non la signature des

Article

Lorsqu'un chèque
ble en une monnaie
au lieu du paiement,
en être payé, dans le
tation du chèque, er
pays d'aprés sa vale
paiement. Si le paie
effectué à la présent
peut, à son choix,
montant du chèque s
monnaie du pays d'après le cours, soit du jour de la présentation, soit du jour du paiement.

Les usages du lieu du paiement servent a déterminer la valeur de la monnaie étrangère. Toutefois, le tireur peut stipuler que la somme à payer sera calculée d'après un cours determiné dans le chèque.

Чл. 36

1) Кад је уговорено, да је чек платив у новцу који није у употреби у месту плаћања, чековна се сума може исплатити, у року одређеном за подношење чека на исплату, у домаћем новцу по вредности, коју он има на дан плаћања. Ако исплата није извршена при подношењу чека, имаоцу може, по свом избору, тражити, да се чековна сума исплати у домаћем новцу

тј. на дан доспјела био по курсу
čaju na dan isplate.

Vrijednost stranoga novca će se odrediti po uzansama mjesta plaćanja. Ipak trasant može ~~odrediti~~ da se svota, koju treba platiti, ra čuna po tečaju odredjenom u čeku

Pomenuta pravila ne primjenjuju se u slučaju, ako je trasant ~~odredio~~

уговорио

Les règles ci-énoncées ne s'appliquent par au cas où le tireur a stipulé que le paiement devra être fait dans une certaine monnaie indiquée (clause de paiement effectif en une monnaie étrangère).

Si le montant du chèque est indiqué dans une monnaie ayant la même dénomination, mais une valeur différente, dans le pays d'émission et dans celui du paiement, on est présumé s'être référé à la monnaie du lieu du paiement.

Chapitre V. — Du chèque barré et du chèque à porter en compte.

Article 37.

Le tireur ou le porteur d'un chèque peut le barrer avec les effets indiqués dans l'article suivant.

Le barremant s'effectue au moyen de deux barres parallèles apposées au recto. Il peut être général ou spécial.

Le barrement est général s'il ne porte entre les deux barres aucune désignation ou la mention »banquier« ou un terme équivalent; il est spécial si le nom d'un banquier est inscrit entre les deux barres.

Le barrement général peut être transformé en barrement spécial, mais le barrement spécial ne peut être transformé en barrement général.

Le biffage du barrement ou du nom du banquier désigné est réputé non avenu.

Article 38.

Un chèque à barrement général ne peut être payé par le tiré qu'à un banquier ou à un client du tiré.

Un chèque à barrement spécial ne peut être payé par le tiré qu'au banquier désigné ou, si celui-ci est le tiré, qu'à son client. Toutefois, le banquier désigné peut recourir pour l'encaissement à un autre banquier.

da se isplata vrši baš označenim novcem (napomena efektivne isplate stranim novcem).

Ako je čekovna svota označena u novcu, koji ima isti naziv, ali različitu vrijednost u zemlji, gdje je ček izdat, i u onoj gdje će se platiti, smatra se da se ima u vidu novac mjesta plaćanja.

Glava V. — Precrtani ček i ček za obračunavanje.

Član 37. (~~§ 17. st. 1. do 4. i 6. Č. Z.~~).

Trasant ili imalac čeka može ga precrtati sa dejstvima naznačenim u slijedećem članu.

Precrtanje biva dvjema uporednim crtama stavljenim na prednjoj strani čeka. Precrtaj može biti opći ili poseban.

Precrtaj je opći, ako izmedju dviju njegovih crta nije ništa naznačeno ili ako je napisano »banka« odnosno kakav drugi izraz, koji znači to isto, a poseban je, ako je izmedju njegovih crta napisano ime kakve banke.

Opći precrtaj može se pretvoriti u poseban. Poseban pak ne može biti pretvoren u opći.

Brisanje precrtaja ili imena označene banke smatra se da nije ni učinjeno.

Član 38. (~~§ 17. st. 1., 5. i 7. Č. Z.~~).

Ček s općim precrtajem može trasat isplatiti samo kakvoj banci ili svome klientu.

Ček sa posebnim precrtajem može trasat isplatiti samo odredjenoj banci ili ako je ona sama trasat, samo svome klientu. ~~Ali ova, kada sama ne vrši naplatu, može mjesto sebe odrediti drugu banku.~~

Un banquier ne peut acquérir un chèque barré que d'un de ses clients ou d'un autre banquier. Il ne peut l'encaisser pour le compte d'autres personnes que celles-ci.

Un chèque portant plusieurs barrements spéciaux ne peut être paye par le tiré que dans le cas où il s'agit de deux barrements dont l'un pour encaissement par une Chambre de compensation.

Le tiré ou le banquier qui n'observe pas les dispositions ci-dessus est responsable du préjudice jusqu'à concurence du montant du chèque.

Article 39.

Le tireur ainsi que le porteur d'un chèque peut defendre qu'on le paye en espèces, en insérant au recto la mention transversale »à porter en compte« ou une expression équivalente.

Dans ce cas, le chèque ne peut donner lieu, de la part du tiré, qu'à un règlement par écritures (crédit en compte, virement ou compensation). Le règlement par écritures, vaut payement.

Le biffage de la mention »à porter en compte« est réputé non avenu.

Le tiré qui n'observe pas les dispositions ci-dessus est responsable du préjudice jusqu'à concurrence du montant du chèque.

Chapitre VI. — Du recours faute de paiement.

Article 40.

Le porteur peut exercer ses recours contre les endosseurs, le tireur et les autres obligés, si le chèque, présenté en temps utile, n'est pas payé et si le refus de paiement est constaté:

1. soit par un acte authentique (protêt);

2. soit par une déclaration du tiré, datée et écrite sur le chèque avec l'in-

Bankar može precrtani ček pribaviti samo od jednog od svojih klijenata ili od kojeg drugog bankara, a može ga samo za račun ovih naplatiti.

Trasat može ček, na kojem se nalazi više posebnih precrtaja isplatiti samo u slučaju, ako ~~nema više od~~ dva takvih precrtaja, od kojih jedan ~~sadržaje ovlašćenje zavodu za obračunavanje na naplatu~~.

Trasat ili bankar, koji ne postupa po prednjim propisima, odgovoran je za prouzrokovanu štetu do visine čekovne svote.

Član 39. (~~§ 18. Č. Z.~~).

Trasant, a tako isto i svaki imalac čeka može zabraniti, da se ček isplati u gotovom novcu; radi toga on treba da na prednjoj strani čeka, a preko sloga njegovog, stavi naznačenje »samo za obračun« ili drugi kakav izraz, koji to isto znači.

U tom se slučaju ček može izmiriti samo putem obračuna sa trasatom (kontokurent, virman — ili izravnanje). Obračun vrijedi kao isplata.

Brisanje naznačenja »samo za obračun« smatra se da nije učinjeno.

Trasat, koji ne postupa po prednjim propisima, odgovara za prouzrokovanu štetu do visine čekovne svote.

Glava VI. — Regres zbog neisplate.

Član 40. (~~§ 19. st. 1. Č. Z.~~).

Imalac može vršiti regres protiv indosanata, trasanta i ostalih obvezanika, ako ček, podnesen na vrijeme, ne bude isplaćen i ako je neisplata utvrdjena:

1. ili javnom ispravom (»protest zbog neisplate«);

2. ili ~~datiranom potpisanom~~ izjavom trasatovom ~~na čeku, u kojoj~~

dication du jour de la présentation;

3. soit par une déclaration datée d'une Chambre de compensation constastant que le chèque a été remis en temps utile et qu'il n'a pas été payé.

Article 41.

Le protêt ou la constatation équivalente doit être fait avant l'expiration du délai de présentation.

Si la présentation a lieu le dernier jour du délai, le protêt ou la constatation équivalente peut être établi le premier jour auvrable suivant.

Article 42.

Le porteur doit donner avis du défaut de paiement à son endosseur et au tireur dans les quatre jours ouvrables qui suivent le jour du protêt ou de la constatation équivalente, et, en cas de clause de retour sans frais, le jour de la présentation. Chaque endosseur doit, dans les deux jours ouvrables qui suivent le jour où il a recu l'avis, faire connaître à son endosseur l'avis qu'il a recu, en indiquant les noms et les adresses de ceux qui ont donné les avis précédents, et ainsi de suite, en remontant jusqu'au tireur. Les délais ci-dessus indiqués courent de la réception de l'avis précède.

Lorsqu'en conformite de l'alinéa précédent, un avis est donné à un signataire du chèque, le même avis doit être donné dans le même délai à son avaliseur.

Dans le cas ou un endosseur n'a pas indiqué son adresse ou l'a indiquée d'une facon illisible, il suffit que l'avis soit donné à l'endosseur qui le précède.

Celui qui a un avis à donner peut le faire sous une forme quelconque, même par un simple renvoi du chèque.

izjavi treba da bude naznačen dan kad je ček bio podnijet;

3. ili datiranim uvjerenjem zavoda za obračunavanje, kojim se utvrdjuje, da je ček bio podnijet na vrijeme i da nije isplaćen.

Član 41. (§ 19. st. 2. Č. Z.).

Protest ili njemu jednako utvrdjene neisplate mora da se izvrši prije nego što proteče rok za podnošenje.

Ako je ček bio podnešen posljednji dan roka, onda se protest ili njemu jednako utvrdjenje neisplate može preduzeti prvi radni dan koji dolazi za njim.

Član 42 (čl 45. u. M. Z., § 23. br. 7. Č. Z.).

Da ček nije plaćen, imalac mora izvijestiti svog indosanta i trasanta za četiri radna dana poslije protesta ili njemu jednakog utvrdjenja neisplate, ili u slučaju napomene »bez troškova«, poslije dana podnošenja čeka. Svaki indosant mora, u roku od dva radna dana poslije primljenog izvještaja, saopćiti svome indosantu izvještaj, koji je dobio, naznačivši imena i adrese onih, koji su dali ranije izvještaje, i tako dalje idući sve do trasanta. Rok, koji je naprijed označen, teče otkad je primljen prethodni izvještaj.

Kad se prema prednjemu stavu da izvještaj kojemu potpisniku čeka, treba da se jednaki izvještaj u jednakom roku da i njegovom avalisti.

Ako koji od indosanata nije označio svoju adresu ili ju je nečitko označio, onda je dovoljno da se izvjesti indosant, koji stoji pred ovim.

Ovaj se izvještaj može dati u ma kakvom obliku, pa i samim prostim vraćanjem čeka.

Il doit prouver qu'il a donné l'avis dans le délai imparti. Ce délai sera considéré comme observé si une lettre-missive donnant l'avis a été mise à la poste dans ledit délai.

Celui qui ne donne pas l'avis dans le délai ci-dessus indiqué, n'encourt pas de déchéance; il est responsable, s'il y a lieu, du préjudice causé par sa négligence, sans que les dommages-intérêts puissent dépasser le montant du chèque.

Article 43.

Le tireur, un endosseur ou un avaliseur peut, par la clause »retour sans frais«, »sans protêt«, ou toute autre clause équivalente, inscrite sur le titre et signée, dispenser le porteur, pour exercer ses recours, de faire établir un protêt ou une constatation équivalente.

Cette clause ne dispense pas le porteur de la présentation du chèque dans le délai prescrit ni des avis à donner. La preuve de l'inobservation du délai incombe à celui qui s'en prevaut contre le porteur.

Si la clause est inscrite par le tireur, elle produit ses effets à l'egard de tous les signataires; si elle est inscrite par un endosseur ou un avaliseur, elle produit ses effets seulement à l'egard de celui-ci. Si, malgré la clause inscrite par le tireur, le porteur fait établir le protêt ou la constation équivalente, les frais en restent à sa charge. Quand la clause émane d'un endosseur ou d'un avaliseur, les frais du protêt ou de la constatation équivalente, s'il est dressé un acte de cette nature, peuvent être recouvrés contre tous les signataires.

Article 44.

Toutes les personnes obligées en vertu d'un chèque sont tenues solidairement envers le porteur.

Le porteur a le droit d'agir contre toutes ces personnes, individuellement

Ko daje izvještaj, dužan je dokazati da je to izvršio u propisanom roku.

Smatra se da je rok održan, ako je pismo, kojim se izvještaj daje, predato pošti u pomenutom roku.

Ko ne da izvještaj u gore označenom roku, ne gubi zbog toga svoja čekovna prava. Ali on odgovara za štetu, koja je nastupila uslijed toga njegovog propuštanja, no tako da naknada te štete ne može biti veća od čekovne svote.

Član 43 (čl. 46. u. M. Z., § 23. br. 7. Č. Z.).

Trasant, ili ma koji od indosanata ili avalista može napomenom »bez troškova«, »bez protesta« ili ma kakvom drugom napomenom, koja isto znači, a koja je na ispravi napisana i potpisana, osloboditi imaoca, da radi izvršenja regresa izište protest ili njemu jednako utvrdjenje neisplate.

Ova napomena ne razrješava imaoca niti da ček podnese u propisanim roku niti da izvijesti. Da rok nije održan, treba da dokaže onaj, koji se na to poziva protiv imaoca.

Napomena, koja je potekla od trasanta, vrijedi prema svim potpisnicima; kad je ova napomena potekla od indosanta ili avaliste, ona vrijedi samo prema njima. Ako imalac, protivno ovaj napomeni, izište protest, trošak će on sam snositi. Kad je ova napomena potekla od indosanta ili avaliste, troškovi oko protesta, ako bude podignut, moći će se naplatiti od sviju potpisnika čeka.

Član 44. (čl. 47. u. M. Z., § 23. br. 7. Č. Z.).

Sva čekom obavezana lica odgovaraju imaocu solidarno.

Imalac ima pravo postupati protiv svih tih lica pojedinačno ili

ou collectivement, sans être astreint à observer l'ordre dans lequel elles se sont obligées.

Le même droit appartient à tout signataire d'un chèque qui a remboursé celui-ci.

L'action intentée contre un des obligés n'empêche pas d'agir contre les autres, même postérieurs à celui qui a été d'abord poursuivi.

Article 45.

Le porteur peut reclamer à celui contre lequel il exerce son recours:

1. le montant du chèque non payé;
2. les intérêts au taux de six pour cent à partir du jour de la présentation;
3. les frais du protêt ou de la constation équivalente, ceux des avis donnés, ainsi que les autres frais.

Article 46.

Celui qui a remboursé le chèque peut réclamer à ses garants:

1. la somme integrale qu'il a payée;
2. les intérêts de ladite somme, calculés au taux de six pour cent, à partir du jour ou il l'a déboursée;
3. les frais qu'il a faits.

Article 47.

Tout obligé contre lequel un recours est exercé ou qui est exposé à un recours peut exiger, contre remboursement, la remise du chèque avec le protêt ou la constatation équivalente et un compte acquitté.

Tout endosseur qui a remboursé le chèque peut biffer son endossement et ceux des endosseurs subsequents.

zajedno

~~protiv~~ ~~više njih ili protiv svih ukupno~~, a pri tom nije dužan, da se drži reda, kojim su se oni obvezali.

To isto pravo pripada i svakom potpisniku čeka, koji ga je iskupio. ~~Traženje kod suda~~ protiv jednog obveznika ne sprječava, da se postupa protiv ~~ostalih~~, ~~makar da~~ oni dolaze poslije onoga, protiv kojega je ~~prvo~~ postupljeno.

Član 45. ~~(čl. 48. st. 1. u. M. Z., § 23. br. 7. Č. Z.).~~

Imalac može tražiti od onoga, protiv kojega vrši regres:

1. neplaćenu čekovnu svotu;
2. kamate po stopi 6%, računajući od dana podnošenja radi isplate;
3. troškove, protesta ili njemu jednakog utvrdjenja neisplate, izvještaja datih, a tako isto i ostale troškove.

Član 46. ~~(čl. 49. u. M. Z., § 23. br. 7. Č. Z.).~~

Ko je iskupio ček, može tražiti od onih, koji njemu odgovaraju:

1. potpunu svotu, koju je on platio;
2. 6% kamate na tu svotu, računajući od dana, kada je ček iskupio;
3. troškove, koje je učinio.

Član 47. ~~(čl. 50. u. M. Z., § 23. br. 7. Č. Z.).~~

Svaki obveznik, protiv kojega se vrši ili protiv kojega se može vršiti regres, u pravu je, čim isplati regresnu svotu, zahtijevati, da mu se preda ček zajedno sa protestom ili njemu jednakim utvrdjenjem neisplate i računom snabdjevenim potvrdom o isplati.

Svaki indosant, koji je iskupio ček, može prebrisati svoj indosament i indosamente slijedećih indosanata.

Article 48.

Quand la présentation du chèque, la confection du protêt ou la constatation équivalente dans les délais prescrits est empêchée par un obstacle insurmontable (prescription légale d'un Etat quelconque ou autre cas de force majeure), ces délais sont prolongés.

Le porteur est tenu de donner, sans retard, avis du cas de force majeure à son endosseur et de mentionner cet avis, daté et signé de lui, sur le chèque ou sur une allonge; pour le surplus, les dispositions de l'article 42 sont applicables.

Après la cessation de la force majeure, le porteur doit, sans retard, présenter le chèque au paiement et, s'il y a lieu, faire etablir le protêt ou une constatation équivalente.

Si la force majeure persiste au delà de quinze jours à partir de la date à laquelle le porteur a, même avant l'expiration du délai de presentation, donné avis de la force majeure à son endosseur, les recours peuvent être exercés, sans que ni la présentation ni le protêt ou une constatation équivalente soit nécessaire.

Ne sont pas considérés comme constituant des cas de force majeure les faits purement personnels au porteur ou à celui qu'il a chargé de la présentation du chèque ou de l'établissement du protêt ou d'une constatation équivalente.

Chapitre VII. — De la pluralité d'exemplaires.

Article 49.

Sauf les chèques au porteur, tout chèque émis dans un pays et payable dans un autre pays ou dans une partie d'autre-mer du même pays et vice versa, ou bien émis et payable dans la même partie ou dans diverses parties d'outre-mer du même pays, peut être tiré en plusieurs exemplaires, identiques. Lorsqu'e un diègne est établi

Član 48. ~~(čl. 51. u. M. Z., § 23. br. 8. Č. Z.).~~

Kad se zbog nesavladljive prepreke (zakonsko naredjenje ma koje države ili koji drugi slučaj više sile) ček ne može u ~~opredjeljenim~~ rokovima da podnese radi isplate ili se u tim rokovima ne može ~~iz~~ ~~vršiti~~ protest ili njemu jednako utvrdjenje neisplate, onda se ti rokovi produžuju.

Imalac je dužan bez odlaganja izvijestiti o slučaju više sile svoga indosanta i taj izvještaj zabilježiti na čeku ili na alonžu, stavivši datum i svoj potpis; za ostalo vrijede propisi § 42.

Kada viša sila prestane, imalac mora bez odlaganja da podnese ček radi isplate i da, ako treba, izište protest ili njemu jednako utvrdjenje neisplate.

Ako viša sila traje više od petnaest dana, računajući od dana kada je imalac čeka dao makar prije proteka roka za podnošenje, izvještaj svome indosantu o slučaju više sile, regres se može izvršiti i bez podnošenja i bez izvršenja protesta ili njemu jednakog utvrdjenja neisplate.

Ne smatraju se kao slučajevi više sile činjenice, koje su čisto lične za imaoca ili za onoga, kojemu je on povjerio, da ček podnese ili da podigne protest ili izvrši protestu jednako utvrdjenje neisplate.

Glava VII. — Umnožavanje.

Član 49. ~~(§ 20. Č. Z.).~~

Osim čekova na donosioca, svaki se ček, izdan u jednoj zemlji, a plativ u drugoj zemlji ili u jednom prekomorskom dijelu iste zemlje i obratno, kao i ček izdan i plativ u istom prekomorskom ~~dijelu~~ ili u raznim prekomorskim dijelima iste zemlje, može izdati u više istovjetnih primjeraka. Kada je ček izdan u više primjeraka, ovi se mo-

en plusieurs exemplaires, ces exemplaire s doivent être numérotés dans le texte même du titre, faute de quoi chacun d'eux est considére comme un chèque distinct.

Article 50.

Le paiement fait sur und des exemplaires est libératoire, alors même qu'il n'est pas stipulé que ce paiement annule l'effet des autres exemplaires.

L'endosseur qui a transmis les exemplaires à differentes personnes, ainsi que les endosseurs subséquents, sont tenus à raison de tous les exemplaires portant leur signature qui n'ont pas été restitués.

Chapitre VIII. — Des altérations.

Article 51.

En cas d'altération du texte d'un chèque, les signataires postérieurs à cette altération sont tenus dans les termes du texte altéré; les signataires antérieurs le sont dans les termes du texte originaire.

Chapitre IX. — De la prescription.

Article 52.

Les action en recours du porteur contre les endosseurs, le tireur et les autres obligés se prescrivent par six mois à partir de l'expiration du délai de présentation.

Les actions en recours des divers obligés au paiement d'un chèque les uns contre les autres se prescrivent par six mois à partir du jour où l'obligé a remboursé le chéque ou jour où il a été lui-meme actionné.

Article 53.

L'interruption de la prescription n'a d'effet que contre celui à l'égard duquel l'acte interruptif a été fait.

Chapitre X. — Dispositions générales.

Article 54.

Dans la présente loi, le mot, »banquier« comprend aussi les personnes ou institutions assimilées par la loi aux banquiers.

Article 55.

La présentation et le protêt d'un chèque ne peuvent être faits qu'un jour ouvrable.

Lorsque le dernier jour du délai accordé par la loi pour l'accomplissement des actes relatifs au chèque et notamment pour la présentation ou pour l'etablissement du protêt ou d'un acte équivalent, est un jour férié légal, ce délai est prorogé jusqu'au premier jour ouvrable qui en suit l'expiration. Les jours fériés intermediaires sont compris dans la computation du délai.

Article 56.

Les délais prevus par la présente loi ne comprennent pas le jour qui leur sert de point de départ.

Article 57.

Aucun jour de grâce, ni légal ni judiciaire, n'est admis.

Član 50. (~~čl. 65. u. M. Z. § 23. br. 9. Č. Z.~~).

Kada se isplati jedan primjerak, prestaju prava iz svih drugih primjeraka i ako nije odredjeno, da isplatom po jednom primjerku ostali gube vrijednost.

Indosant, koji je predao primjerke raznim licima, i svi slijedeći indosanti su odgovorni po svima nevraćenim primjercima, koji nose njihov potpis.

Glava VIII. — Preinačeni čekovi.

Član 51. (~~čl. 69. u. M. Z., § 23. br. 10. Č. Z.~~).

U slučaju preinačenja čekovnog sloga, potpisnici, koji su ček potpisivali poslije preinačenja, odgovaraju prema preinačenom slogu, a raniji potpisnici odgovaraju prema prvobitnom slogu.

Glava IX. — Zastarjelost.

Član 52. (~~§ 21. Č. Z.~~).

Regresni zahtjevi imaoca čeka protiv indosanata, trasanta i ostalih obvezanika zastarijevaju za šest mjeseci, otkad je protekao rok za podnošenje radi isplate.

Regresni zahtjevi raznih čekovnih obvezanika jednih protiv drugih zastarijevaju za šest mjeseci od dana, kada je indosant iskupio ček. ili od dana, kada je protiv njega kod suda postupljeno.

Član 53. (~~čl. 71. u. M. Z., § 23. br. 12. Č. Z.~~).

Prekid zastarjelosti ima dejstvo samo protiv onoga, protiv kojega je dotični čin izvršen.

Glava X. — Opća naredjenja.

U ovom zakonu, pod riječi »bankar« imaju se podrazumijevati i banca i ustanvoe izjednačene zakonom s bankarima.

Član 55. (~~čl. 72. u. M. Z. § 23. br. 17. Č. Z.~~).

Podnošenje i protestovanje čeka mogu se preduzeti samo radnog dana.

Kada je posljednji dan roka zakonom odredjenog za preduzimanje činjenja, koja se tiču čeka, a naročito za podnošenje radi isplate ili za protest ili njemu jednako činjenje zakonski praznik, tada se taj rok produžuje do prvog radnog dana, koji dolazi odmah po proteku roka. Praznični dani u toku roka ubrajaju se pri izračunavanju roka.

Član 56. (~~čl. 73. u. M. Z. § 23. br. 11. Č. Z.~~).

U rokove predvidjene ovim zakonom ne ubraja se dan koga ~~ovi polaze~~.

Član 57. (čl. 74. u. M. Z., § 23. br. 11. Č. Z.).

Nikakvi dani počeka, ni zakonski ni sudski, nisu dopušteni.

II.

(Aneks II. konvencije o čeku).

Reserves

Article premier.

Chacune des Hautes Parties contractantes peut prescrire que l'obligation d'insérer dans les chèques creés sur son territoire la denomination de »chèque« prévue par l'article premier, No I, de la loi uniforme, et l'obligation prevue au No 5 dudit article, d'indiquer le lieu de création du chèque ne s'appliqueront que six mois après l'entrée en vigueur de la présente Convention.

RESERVE

Član 1.

Svaka država ugovornica može propisati da će se naredjenje čl. 1. br. 1. unificiranog zakona, naime da se u slog čeka ima staviti označenje »ček«, kao i naređenje br. 5. istog člana naime da se ima naznačiti mjesto izdanja, u pogledu čekova izdanih na njezinom području primjenjivati tek po proteku šest mjeseci pošto ova konvencija stupi na snagu.

Article 2.

Chacune des Hautes Parties contractantes a, pour les engagements pris en matière de chèques sur son territoire, la faculté de déterminer de quelle manière il peut être suppléé à la signature elle-mêne, pourvu qu'une déclaration authentique inscrite sur le chèque constate la volonté de celui qui aurait dû signer.

Article 3.

Par derogation à l'article 2, alinéa 3. de la loi uniforme, chacune des Hautes Parties contractantes a la faculté de prescrire que le chèque sans indication du lieu de paiement est considéré comme payable au lieu de sa création.

Article 4.

Chacune des Hautes Parties contractantes se réserve la faculté, quant aux chèques émis et payables sur son territoire, de décider que les chèques tirés sur d'autres personnes que des banquiers ou des personnes ou institutions assimilées par la loi aux banquiers, ne sont pas valables comme chèques.

Chacune des Hautes Parties contractantes se réserve également la faculté d'introduire dans sa loi nationale l'article 3 de la loi uniforme, dans la forme et dans les termes les mieux adaptés à l'usage qu'elle fera des dispositions de l'alinéa précédent.

Article 5.

Chacune des Hautes Parties contractantes a la faculté de déterminer le moment où le tireur doit avoir des fons disponibles chez le tiré.

Article 6.

Chacune des Hautes Parties contractantes a la faculté d'admettre que le tiré inscrive sur le chèque une mention di certification, confirmation, visa ou autre déclaration équivalente,

Član 2.

Svaka se država ugovornica ovlašćuje, da u pogledu čekovnih obaveza primljenih na njezinom području, odredi na koji se način može zamijeniti svojeručni potpis; ali u takvom slučaju javno uvjerenje napisano na čeku mora da utvrdi volju onoga, koji bi imao staviti potpis.

Član 3.

Izuzetno od čl. 2. stav. 3. unificiranog zakona, svaka se država ugovornica ovlašćuje propisati, da se ček, na kojem nema označenja mjesta plaćanja, ima smatrati kao plativ u mjestu njegovog izdanja.

Član 4.

Svaka država ugovornica zadržava za sebe pravo da, u pogledu čekova izdanih i plativih na njezinom području, propiše da čekovi trasirani na druga lica nego na bankare ili na lica ili ustanove izjednačene sa bankarima ne vrijede kao ček.

Isto tako svaka država ugovornica zadržava za sebe pravo da čl. 3. unificiranog zakona unese u svoj nacionalni zakon u obliku i u izrazima, kako će to najbolje odgovarati za slučaj, ako se ova bude koristila naredjenjima prednjeg stava.

Član 5.

Svaka se država ugovornica ovlašćuje, da odredi vrijeme, u kojem trasant mora imati kod trasata pokriće, sa kojim može raspolagati.

Član 6.

Svaka država ugovornica može dopustiti, da trasat napiše na čeku napomenu certifikacije, konfirmacije, vize ili koje druge jednake izjave, samo što ova izjava ne smije

pourvu que cette déclaration n'ait pas l'effet d'une acceptation, et d'en regler les effets juridiques.

Article 7.

Par dérogation aux articles 5 et 14 de la loi uniforme, chacune des Hautes Parties contractantes se réserve la faculté de prescrire, en ce qui concerne les chèques payables sur son territoire et revêtus de la clause »non transmissible«, qu'un tel chèque ne peut être payé qu'au porteur qui l'a reçu avec cette clause.

Article 8.

Chacune des Hautes Parties contractantes se réserve la faculté de regler la question de savoir si en dehors des cas visés à l'article 6 de la loi uniforme, le chèque peut être tiré sur le tireur lui-meme.

Article 9.

Par dérogation à l'article 6 de la loi uniforme, chacune des Hautes Parties contractantes, soit qu'elle admette d'une façon générale le chèque tiré sur le tireur lui-meme (article 8 de la présente annexe), soit qu'elle ne l'admette qu'en cas d'établissements multiples (article 6 de la loi uniforme), se réserve le droit d'interdire l'émission d'un chèque de ce genre au porteur.

Article 10.

Chacune des Hautes Parties contractantes, par dérogation à l'article 8 de la loi uniforme, se réserve d'admettre qu'un chèque soit stipulé payable au domicile d'un tiers autre qu'un banquier.

Article 11.

Chacune des Hautes Parties contractantes se réserve la faculté de ne pas insérer l'article 13 de la loi uniforme dans sa loi nationale.

Article 12.

Chacune des Hautes Parties contractantes se réserve la faculté de ne

imati dejstva akcepta, i može propisati pravne posljedice takve izjave.

Član 7.

Izuzetno od čl. 5. i 14. unificiranog zakona, svaka država ugovornica zadržava za sebe pravo, da u pogledu čekova plativih na njezinom području i snabdjevenih klauzulom »ne prenosiv«, propiše, da se takav ček može isplatiti samo imaocu, koji ga je s ovom klauzulom primio.

Član 8.

Svaka država ugovornica zadržava za sebe pravo, da uredi pitanje, da li se ček, i osim slučajeva predvidjenih u čl. 6. unificiranog zakona, može trasirati na samog trasanta.

Član 9.

Izuzetno od čl. 6. unificiranog zakona, svaka od država ugovornica, bilo da ona općenito dopušta čekove trasirane na samog trasanta (čl. 8. ovog aneksa), bilo da to dopušta samo u slučaju, ako trasant ima više radnji (nastana — čl. 6. unificiranog zakona), zadržava za sebe pravo, da zabrani izdavanje takvih čekova na donosioca.

Član 10.

Svaka država ugovornica zadržava za sebe pravo da, izuzetno od čl. 8. unificiranog zakona, dopusti, da se ček može ugovoriti kao plativ u mjestu prebivanja trećeg lica koje nije bankar.

Član 11.

Svaka država ugovornica zadržava za sebe pravo, da u svoj nacionalni zakon ne unese čl. 13. unificiranog zakona.

Član 12.

Svaka država ugovornica zadržava za sebe pravo, da čl. 21. unifi-

pas appliquer l'article 21 de la loi uniforme en ce qui concerne le chèque au porteur.

Article 13.

Par dérogation à l'article 26 de la loi uniforme, chacune des Hautes Parties contractantes a la faculté d'admettre qu'un aval pourra être donné sur son territoire par un acte séparé, indiquant le lieu où il est intervenu.

Article 14.

Chacune des Hautes Parties contractantes se réserve la faculté de prolonger le délai prevu à l'alinéa premier de l'article 29 de la loi uniforme et de fixer les delais de présentation pour ce qui concerne les territoires soumis à sa souveraineté ou autorité.

Chacune des Hautes Parties contractantes, par dérogation à l'alinéa 2 de l'article 29 de la loi uniforme, se réserve la faculté de prolonger les délais prévus dans ladite disposition pour les chèques émis et payables dans différentes Parties du monde ou dans les pays différents d'une Partie du monde autre que l'Europe.

Deux ou plusieurs des Hautes Parties contractantes ont la faculté, en ce qui concerne les chèques émis et payables sur leurs territoires respectifs, de se mettre d'accord pour modifier les deélais prévus à l'alinéa 2 de l'article 29 de la loi uniforme.

Article 15.

Chacune des Hautes Parties contractantes a la faculté de déterminer, pour l'application de l'article 31 de la loi uniforme, les institutions qui, selon la loi nationale, doivent être considérées comme Chambres de compensation.

Article 16.

Chacune des Hautes Parties contractantes se réserve, par dérogation à l'article 32 de la loi uniforme, la faculté, pour les chèques payables sur son territoire:

a) d'admettre la révocation du chèque même avant l'expiration du délai de présentation;

b) d'interdire la révocation du chèque, même après l'expiration du délai de présentation.

En outre, chacune des Hautes Parties contractantes a la faculté de régler les mesures à prendre en cas de perte ou de vol du chèque et d'en déterminer les effets juridiques.

Article 17.

Chacune des Hautes Parties contractantes a la faculté de déroger, si elle le juge nécessaire en des circonstances exceptionnelles ayant trait au cours du change de la monnaie de son pays, aux affets de la clause prévue à l'article 36 de la loi uniforme et relative au paiement effectif en une monnaie étrangère en ce qui concerne les chèques payables sur son territoire. La même règle peut être appliquée pour ce qui concerne la creation des chèques en monnaies étrangères sur le territoire national.

Article 18.

Chacune des Hautes Parties contractantes se réserve la faculte, par dérogation aux articles 37, 38 et 39 de la loi uniforme, de n'admettre dans sa loi nationale que les chèques barrés ou les chèques à porter en compte. Nèanmoins, les chèques barrés et chèques à porter en compte émis à l'étranger et payables sur son territoire seront traités, respectivement, comme chèque à porter en compte et comme chèques barrés.

Chacune des Hautes Parties contractantes a également la faculté de déterminer la mention qui, d'après la loi nationale, indiquera que le chèque est und chèque à porter en compte.

ciranog zakona ne primjenjuje na čekove na donosioca.

Član 13.

Izuzetno od čl. 26. unificiranog zakona, svaka se država ugovornica ovlašćuje, da dopusti da se na njezinom području aval može dati separatnim aktom, u kojem se ima označiti mjesto, gdje je dat.

Član 14.

Svaka država ugovornica zadržava za sebe pravo, da produži rok predvidjen u čl. 29. stav 1. unificiranog zakona i da odredi rokove za podnošenje radi isplate u pogledu područja, koja su pod njezinom suverenitetom ili autoritetom.

Svaka država ugovornica zadržava za sebe pravo da, izuzetno od čl. 29. stav 2. unificiranog zakona, produži rokove predvidjene u tom propisu u pogledu čekova izdanih i plativih u raznim dijelovima zemajske kugle ili u raznim zemljama istoga dijela zemajske kugle, osim Evrope.

Dvije ili više država ugovornica mogu se, u pogledu čekova izdanih i plativih na njihovim područjima, sporazumjeti o izmjeni rokova predvidjenih u čl. 29. stav 2. unificiranog zakona.

Član 15.

Svaka država ugovornica može da, u cilju primjene čl. 31. unificiranog zakona, odredi, koje se ustanove, prema nacionalnom zakonu, imaju smatrati kao zavodi za obračunavanje.

Član 16.

Svaka država ugovornica zadržava za sebe pravo, da, izuzetno od čl. 32. unificiranog zakona, u pogledu čekova plativih na njezinom području:

a) dopusti opoziv i poslije proteka roka za podnošenje;

b) zabrani opoziv i poslije proteka roka za podnošenje.

Osim toga se svaka država ugovornica ovlašćuje, da odredi mjere, koje se imaju preduzeti u slučaju gubitka ili kradje čeka, i da propiše njihove pravne posljedice.

Član 17.

Svaka država ugovornica se ovlašuje, da za čekove plative na njezinom području izmjeni dejstvo napomene predvidjene u čl. 36. unificiranog zakona o efektivnoj isplati u stranoj moneti, ako u izvanrednim prilikama, u kojima se nalazi njezina valuta, to smatra za potrebno. Isto pravilo može biti primijenjeno u pogledu izdavanja čekova u stranoj moneti na nacionalnom području.

Član 18.

Svaka država ugovornica zadržava za sebe pravo da, izuzetno od čl. 37., 38. i 39. unificiranog zakona, u svojem nacionalnom zakonu dopusti samo precrtane čekove ili samo čekove za obračunavanje. Ali će ipak precrtani čekovi i čekovi za obračunavanje biti smatrani na njezinom području, prema tome kakvi su čekovi na njemu dopušteni, kao čekovi za obračunavanje, odnosno kao precrtani čekovi.

Isto tako se svaka država ugovornica ovlašćuje, da odredi napomenu, koja će, prema nacionalnom zakonu, naznačiti, da je koji ček za obračunavanje.

Article 19.

La question de savoir si le porteur a des droits spéciaux sur la provision et quelles sont les conséquences des ces droits, reste en debors dela loi uniforme.

Il en est de même pour toute autre question concernant le rapport sur le base duquel a été émis le chèque.

Article 20.

Chacune des Hautes Parties contractantes se réserve la faculté de ne pas subordonner à la présentation du chèque et à l'établissement du protêt ou d'une constation équivalente en temps utile la conservation du recours contre le tireur et de régler les effets de ce recours.

Article 21.

Chacune des Hautes Parties contractantes se réserve la faculté de prescrire, pour ce qui concerne les chèques payables sur son territoire, que la constation du refus de paiement prévue aux articles 40 et 41 de la loi uniforme, pour la conservation des recours devra obligatoirement être faite par un protêt à l'exclusion de tout acte équivalent.

Chacune des Hautes Parties contractantes a également la faculté de prescrire que les déclarations prévues aux Nos 2 et 3 de l'article 40 de la loi uniforme, soient transcrites sur un registre public dans le délai fixe pour le protêt.

Article 22.

Par dérogation à l'article 42 de la loi uniforme, chacune des Hautes Parties contractantes a la faculté de maintenir ou d'introduire le systeme d'avis à donner par l'officier public, savoir qu'en effectuant le protêt, le notaire ou le fonctionnaire qui, d'après la loi nationale, est autorisé à dresser le protêt est tenu d'en donner avis par écrit à celles des personnes obligées

Član 19.

Pitanje, da li imalac ima posebna prava na pokriće i koje su posljedice ovih prava, ostaje izvan unificiranog zakona.

To isto vrijedi za svako drugo pitanje o odnosu, na kojem je izdan ček.

Član 20.

Svaka država ugovornica zadržava za sebe pravo, da održavanje regresa protiv trasanta ne veže za podnošenje čeka radi isplate i za podizanje protesta ili jednako utvrdjenje neisplate u propisanom roku i da uredi dejstva regresa.

Član 21.

Svaka država ugovornica zadržava za sebe pravo da, u pogledu čekova plativih na njezinom području, propiše, da utvrdjenje uskrate isplate predvidjeno u čl. 40. i 41. unificiranog zakona za održavanje regresa mora obavezno biti učinjeno protestom, isključivši svaki drugi njemu jednaki akt.

Isto tako se svaka država ugovornica ovlašćuje, da propiše da izjave predvidjene u čl. 40. br. 2. i 3. unificiranog zakona moraju u roku odredjenom za protest biti upisane u jedan javni registar.

Član 22.

Izuzetno od propisa čl. 48. unificiranog zakona, svaka se država ugovornica ovlašćuje, da održi ili uvede sistem davanja izvještaja preko javnog organa, t. j. da javni bilježnik ili drugi organ, koji je po nacionalnom zakonu pozvan, da podiže proteste, kada podigne protest u isto doba o tome pismom izvjesti ona lica, koja su čekovno od-

dans le chèque dont les adresses sont, soit indiquées sur le chèque, soit connues par l'officier public dressant le protêt, soit indiquées par les personnes ayant exigé le protêt. Les dépenses résultant d'un tel avis sont à ajouter aux frais du protêt.

Article 23.

Chacune des Hautes Parties contractantes a la faculté de prescrire en ce qui concerne les chèques qui sont à la fois émis et payables sur son territoire, que le taux d'intérêt, dont il est question à l'article 45, No 2, et à l'article 46, No 2, de la loi uniforme, pourra être remplacé par le taux légal en vigueur dans le territoire de cette Haute Partie contractante.

Article 24.

Par derogation à l'article 45 de la loi uniforme, chacune des Hautes Parties contractantes se réserve la faculté d'insérer dans sa loi nationale une disposition prescrivant que le porteur peut réclamer à celui contre lequel il exerce son recours un droit de commission dont le montant sera déterminé par cette loi nationale.

Il en est de même, par dérogation à l'article 46 de la loi uniforme, en ce qui concerne la personne qui, ayant remboursé le chèque, en réclame le montant à ses garants.

Article 25.

Chacune des Hautes Parties contractantes est libre de décider que, dans le cas de déchéance ou de prescription, il subsistera sur son territoire une action contre le tireur qui n'a pas fait provision ou contre un tireur ou un endosseur qui se serait enrichi injustement.

Article 26.

C'est à la législation de chacune des Hautes Parties contractantes qu'il appartient de déterminer les causes d'interruption et de suspension de la prescription des actions résultant d'un

govorna, a čije su adrese naznačene na čeku, ili poznate samom javnom organu, koji je podigao protest, ili su naznačene od lica, koja zaištu protest. Troškove takvog izvještaja treba dodati troškovima protesta.

Član 23.

Svaka se država ugovornica ovlašćuje da, u pogledu čekova izdanih i plativih na njezinom području, propiše da kamatna stopa, o kojoj je govor u čl. 45. br. 2. i čl. 46. br. 2. unificiranog zakona, može biti zamijenjena zakonskom kamatnom stopom, koja važi na području dotične države ugovornice.

Član 24.

Izuzetno od propisa čl. 45. unificiranog zakona, svaka država ugovornica zadržava za sebe pravo, da u nacionalni zakon unese propis, po kojem imalac može od onoga, protiv koga vrši regres, tražiti proviziju, čija će visina biti odredjena nacionalnim zakonom.

Isto vrijedi, izuzetno od čl. 46. unificiranog zakona, u pogledu lica, koje, pošto je ček iskupilo, traži od onih, koji njemu odgovaraju, svotu, kojom je ček iskupilo.

Član 25.

Svakoj državi ugovornici slobodno je odrediti, da u slučaju gubitka čekovnog prava ili zastarjelosti, na njezinom području ostaje pravo tužbe protiv trasanta, koji nije dao pokriće, ili protiv trasanta ili indosanta, koji su se neopravdano obogatili.

Član 26.

Zakonodavstvo svake države ugovornice ima da odredi uzroke prekida i obustave zastarjelosti čekovnih tužbi, o kojima njezini sudovi imaju da odlučuju.

chèque dont ses tribunaux ont à connaître.

Les autres Hautes Parties contractantes ont la faculté de déterminer les conditions auxquelles elles reconnaîtront de pareilles causes. Il en est de même de l'effet d'une action comme moyen de faire courir le délai de prescription prévu à l'article 52, alinéa 2, de la loi uniforme.

Article 27.

Chacune des Hautes Parties contractantes a la faculté de prescrire que certain jours ouvrables seront assimilés aux jours fériés légaux en ce qui concerne le délai de présentation et tous actes relatifs aux chèques.

Article 28.

Chacune des Hautes Parties contractantes a la faculté d'édicter des dispositions exceptionnelles d'ordre général rélatives à la prorogation du paiement ainsi qu'aux délais concernant les actes conservatoires des recours.

Article 29.

Il appartient à chacune des Hautes Parties contractantes, en vue de l'application de la loi uniforme, de déterminer quels sont les banquiers et quelles sont les personnes ou institutions qui, en raison de la nature de leur activité, sont assimilées aux banquiers.

Article 30.

Chacune des Hautes Parties contractantes se réserve la faculté d'exclure, en tout ou en partie, l'application de la loi uniforme en ce qui concerne les chèques postaux et les chèques speciaux, soit des Instituts d'émission, soit des Caisses publiques, soit des Institutions publiques de crédit, en tant que titres ci-dessus visés font l'objet d'une réglementation spéciale.

Article 31.

Chacune des Hautes Parties contractantes s'engage à reconnaître les

Ostale države ugovornice imaju pravo da propišu, pod kojim će uslovima priznati takve uzroke. Isto vrijedi i u pogledu dejstva tužbe kao sredstva za prekid toka zastarjelosti, predvidjene u čl. 52. stav 2. unificiranog zakona.

Član 27.

Svaka država ugovornica se ovlašćuje, da propiše, da će izvjesni radni dani u pogledu rokova za podnošenje ili u pogledu drugih čekovnih činjenja biti izjednačeni sa praznicima.

Član 28.

Svaka država ugovornica se ovlašćuje, da u pogledu produženja rokova za preduzimanje činjenja za održanje regresa i u pogledu produženja rokova dospjeća izda izuzetna naredjenja od opće važnosti.

Član 29.

Svaka država ugovornica ima da radi primjene unificiranog zakona odredi, koja se lica imaju smatrati bankarima i koja su lica i ustanove, s obzirom na prirodu njihovog zanimanja, izjednačeni s bankarima.

Član 30.

Svaka država ugovornica zadržava za sebe pravo, da, potpuno ili djelimice, izuzme od primjene unificiranog zakona poštanske čekove kao i specijalne čekove emisionih zavoda ili javnih blagajna ili javnih kreditnih zavoda, ukoliko ove isprave čine predmet posebnog uredjenja.

Član 31.

Svaka se država ugovornica obavezuje, da prizna naredjenja, koja

dispositions adoptées par toute Haute Partie contractante en vertu des articles 1 à 13, 14, alineás 1 et 2, 15 et 16, 18 à 25, 27, 29 et 30 de la présente annexe.

budu usvojena od pojedinih država ugovornica na osnovu čl. 1. do 13., 14. stav 1. i 2., 15. i 16., 18. do 25., 27., 29. i 30. ovog aneksa.

III.

Convention destinée à régler certains conflits de lois en matière de chèque.

Article 2.

La capacité d'une personne pour s'engager par chèque est déterminée par sa loi nationale. Si cette loi nationale déclare compétente la loi d'un autre pays, cette dernière loi est appliquée.

La personne qui serait incapable, d'après la loi indiquée par l'alinéa précédent, est néanmoins valablement tenue, si la signature a été donnée sur le territoire d'un pays d'après la législation duquel la personne aurait été capable.

Chacune des Hautes Parties contractantes a la faculté de ne pas reconnaître la validité de l'engagement pris en matière de chèques par l'un de ses ressortissants et qui ne serait tenu pour valable dans le territoire des autres Hautes Parties contractantes que par application de l'alinéa précédent du présent article.

Article 3.

La loi du pays où le chèque est payable détermine les personnes sur lesquelles un chèque peut être tiré.

Si, d'après cette loi, le titre est nul comme chèque en raison de la personne sur laquelle il a été tiré, les obligations résultant des signatures y apposées dans d'autres pays dont les lois ne contiennent pas ladite disposition sont néanmoins valables.

KONVENCIJA O RJEŠAVANJU NEKIH SUKOBA ZAKONA O ČEKU.[2])

Član 2.

Sposobnost lica, da se čekovno obaveže, odredjuje zakon njegove zemlje. Ako bi tim zakonom bio proglašen mjerodavnim zakon koje druge zemlje, onda će se primjenjivati taj posljednji zakon.

Lice, koje bi prema zakonu označenom u prednjem stavu bilo nesposobno, ipak je punovažno obavezano, ako je obavezu primilo u području zemlje, po čijim bi zakonima imalo sposobnost (da se obaveže).

Svaka se država ugovornica ovlašćuje, da ne prizna valjanost čekovnih obaveza primljenih od njezinih državljana, koje bi se u području drugih država ugovornica smatrale punovažnim jedino primjenom prednjega stava ovoga člana.

Član 3.

Zakon zemlje, gdje je ček plativ, odredjuje lica, na koja se ček može trasirati.

Ako isprava po zakonu ove zemlje ne vrijedi kao ček zbog lica, na koje je trasirana, ipak su valjane obaveze iz potpisa stavljenih u drugim zemljama, čiji zakoni ne poznaju pomenuti propis.

[2]) Ovdje se saopćuju samo materijalnopravni propisi ove konvencije. O ostalim propisima vidi na str. 4., odnosno moj izvještaj »Ženevska konferencija o mjenici« str. 16. i slijed.

Article 4.

La forme des engagements pris en matière de chèques est réglée par la loi du pays sur le territoire duquel ces engagements ont été souscrits. Toutefois, l'observation des formes prescrites par la loi du lieu du paiement suffit.

Cependant, si les engagements souscrits sur un chèque ne sont pas valables d'après les dispositions de l'alinéa précédent, mais qu'ils soient conformes à la législation du pays où un engagement ultérieur a été souscrit, la circonstance que les premiers engagements sont irréguliers en la forme n'infirme pas la validité de l'engagement ultérieur.

Chacune des Hautes Parties contractantes a la faculté de prescrire que les engagements pris en matière de chèques à l'étranger par un de ses ressortissants seront valables à l'égard d'un autre de ses ressortissants sur son territoire, pourvu qu'ils aient été pris dans la forme prévue par la loi nationale.

Article 5.

La loi du pays sur le territoire duquel les obligations resultant du chèque ont été souscrites règle les effets de ces obligations.

Article 6.

Les délais de l'exercice de l'action en recours sont déterminés pour tous les signataires par la loi du lieu de la création du titre.

Artikle 7.

La loi du pays ou le chèque est payable détermine:

1. si le chèque est nécessairement à vue ou s'il peut être tiré à un certain délai de vue et également quels sont les effets d'une postdate;

2. le délai de présentation;

Član 4.

Oblik čekovnih izjava odredjuje zakon države, na području koje su izjave potpisane. Ali je dovoljno ako su ispunjene formalnosti propisane zakonom mjesta plaćanja.

Medjutim ako, prema propisima prednjega stava, čekovne izjave nisu punovažne, ali odgovaraju zakonima zemlje, gdje je kasnije obaveza potpisana, okolnost, da su ranije obaveze nepravilne u pogledu oblika, ne utiče na valjanost kasnije obaveze.

Svaka se država ugovornica ovlašćuje, da propiše, da su čekovne obaveze primljene od njezinih državljana u inostranstvu punovažne prema drugom njezinom državljaninu na njezinom području, ako su učinjene u obliku propisanom njezinim zakonima.

Član 5.

Zakon zemlje, na čijem području su potpisane čekovne obaveze, odredjuje dejstvo ovih obaveza.

Član 6.

Rokove za podnošenje regresne tužbe odredjuje u pogledu svih potpisnika zakon mjesta izdanja isprave.

Član 7.

Zakon zemlje, gdje je ček plativ, odredjuje:

1. da li je ček bezuslovno po vidjenju ili se može trasirati na odredjeno vrijeme po vidjenju, a isto tako koja su dejstva postdatiranja;

2. rok za podnošenje radi isplate;

3. si le chèque peut être accepté, certifié, confirmé ou visé et quels sont les effets de ces mentions;

4. si le porteur peut exiger et s'il est tenu de recevoir un paiement partiel;

5. si le chèque peut être barré ou être revêtu de la clause »a porter en compte« ou d'une expression équivalente et quels sont les effets de ce barrement ou de cette clause ou de cette expression équivalente;

6. si le porteur a des droits speciaux sur la provision et quelle est la nature de ceux-ci;

7. si le tireur peut révoquer le chèque ou faire opposition au paiement de celui-ci;

8. les mesures à prendre en cas de perte ou de vol du chèque;

9. si un protêt ou une constatation équivalente est nécessaire pour conserver le droit de recours contre les endosseurs, le tireur et les autres obligés.

Article 8.

La forme et les délais du protêt, ainsi que la forme des autres actes necéssaires à l'exercice ou à la conservation des droits en matière de chèques, sont réglés par la loi du pays sur le territoire duquel doit être dressé le protêt ou passe l'acte en question.

Article 9.

Chacune des Hautes Parties contractantes se réserve la faculté de ne pas appliquer les principes de droit international privé consacrés par la présente Convention en tant qulil s'agit:

1. d'un engagement pris hors du territoire d'une des Hautes Parties contractantes;

2. d'une loi qui serait applicable d'après ces principes et qui ne serait pas celle d'une des Hautes Parties contractantes.

3. da li se ček može akceptirati, certificirati ili vizirati i koja su dejstva ovih napomena;

4. da li imalac može zahtijevati, i da li je dužan primiti djelomičnu isplatu;

5. da li ček može biti precrtan ili snabdjeven označenjem »za obračunavanje« ili drugom kakvom napomenom, koja to isto znači, i koja su dejstva tog precrtaja ili te napomene ili joj jednakog označenja;

6. da li imalac ima posebna prava na pokriće i koja je priroda ovih prava;

7. da li trasant može ček opozvati ili protiviti se njegovoj isplati;

8. mjere, koje se imaju preduzeti u slučaju gubitka ili krađe čeka;

9. da li su protest ili njemu jednako utvrdjenje neisplate potrebni za održanje prava regresa protiv indosanata, trasanta i ostalih obvezanika.

Član 8.

Oblik i rokove protesta kao i oblik ostalih činjenja potrebnih za vršenje ili održavanje čekovnih prava, odredjuju zakoni zemlje na području koje treba podići protest ili izvršiti dotično činjenje.

Član 9.

Svaka država ugovornica zadržava za sebe pravo, da ne primjenjuje načela medjunarodnoga privatnoga prava usvojena ovom konvencijom, ukoliko je u pitanju:

1. obaveza primljena izvan područja jedne od država ugovornica;

2. zakon, koji bi se po ovim načelima imao primijeniti, ali koji nije zakon jedne od država ugovornica.

Article 10.

Dans le territoire de chacune des Hautes Parties contractantes, les dispositions de la présente Convention ne seront pas applicables aux chèques déjà créés au moment de la mise en vigueur de la présente Convention.

Član 10.

Propisi ove konvencije ne će se ni u jednoj državi ugovornici primjenjivati na čekove već izdane u momentu stupanja na snagu ove konvencije.

32471